

Подільське СЛОВО

№37 (41/5348) П'ятниця, 13 вересня 2019 року

12 сторінок

Тема тижня

У суботу, 7 вересня, між Україною та Росією відбувся обмін полоненими у форматі 35 на 35. На Батьківщину повернулися 11 незаконно засуджених українців: **Роман Сущенко, Олег Сенцов, Олександр Кольченко, Володимир Балух, Станіслав Клих, Микола Карпюк, Олексій Сізонович, Павло Гриб, Едем Бекіров, Євген Панов, Артур Панов, а також 24 моряки, які були захоплені Росією у районі Керченської протоки у листопаді 2018 року.**

Як відомо, останній обмін полоненими відбувся 27 грудня 2017 року. Тоді на КПВВ Майорськ поблизу Горлівки 74 українців обміняли на 306 бойовиків «ДНР/ЛНР».

Фото: Олександр Гончаров / Апостроф

Довгоочікуваний обмін полоненими

Цьогоріч можливий ще один обмін з РФ

Уповноважена Верховної Ради з прав людини Людмила Денісова повідомила, що на території РФ і анексованого Криму перебуває понад 110 полонених українців. На окупованих територіях Донецької та Луганської областей бойовики незаконно утримують 227 громадян України — і це лише ті, про кого відомо.

Наскільки реально очікувати на їхнє повернення найближчим часом — важко передбачити. Поки ніщо не вказує на готовність Росії до звільнення всіх, кого вона утримує. Навіть зміна риторики кремлівської пропаганди оминає це питання. Однак переговори тривають і надія є. «Ми не зупиняємося, Президент і керівник робочої групи пан Єрмак ведуть перемовини, щоб повернути всіх. Перспективи обміну є. Вважжаю, що цього року він відбудеться», — сказала Денісова.

Чому обмін полоненими між Україною та Росією не відбувся раніше?

На думку координатора групи адвокатів моряків Миколи Полозова, на заваді тому, аби обмін відбувся раніше, стало небажання Путіна відпускати українців на Батьківщину. Основною причиною звільнення полонених, а особливо моряків, стало рішення Міжнародного трибуналу ООН від 25 травня, яке вплинуло на РФ.

«Кремлю було важливо отримати пропагандистський ефект від їхнього захоплення. І до рішення Трибуналу нічого не заважало Росії утримувати полонених. Уже після 25 травня ця справа стала «токсичною» для північного сусі-

да, і Путін почав шукати рішення, завдяки якому можна було би звільнитися від моряків і від можливих санкцій за їх утримання», — сказав Полозов.

За словами адвоката, переговори щодо звільнення українців з російського полону тривали доволі довго і важко.

Це було зумовлено тим, що низка політичних сил в Росії та в Україні намагалася використовувати політв'язнів і військовополонених моряків як політичну розмінну монету, отримувати від цього політичний інтерес. І це перешкоджало процесу переговорів.

Перемога чи зрада?

Тим часом у суспільстві розгорнулися суперечки щодо того, чи вигідний такий обмін, завдяки якому він відбувся і хто у результаті виграв і програв, які кроки будуть наступними з боку Зеленського і Путіна?

Віталій Бала,
політолог, директор Агентства моделювання ситуацій

Наразі ми ще не знаємо ціну, яку доведеться фактично заплатити за цей обмін. Ми не розуміємо його наслідків, бо для України і

Росії вони будуть різними. З гуманітарного погляду це, звісно, дуже велика перемога, що наші військові повернулися до своїх сімей, але не все так однозначно. Порадівши за звільнених бранців Кремля, треба починати думати, як мінімізувати можливі негативні наслідки, адже Москва досі вимагає запровадження особливого статусу на Донбасі, намагається сприяти федералізації України і не планує повертати Крим.

Тепер усі «заспівали» про те, що треба виконувати Мінські угоди. Європа найбільше зацікавлена в цьому, оскільки має намір повністю відновити торгівлю з Росією. Тут зовсім не йдеться про інтереси України: якщо в Європі всюди буде мир, хоч і не вигідний для нас, це буде вигідно країнам Європейського Союзу. Тоді вони зможуть зі спокійним серцем зняти всі санкції із Росії.

США є антиглобалістами, тому для них Кремль є інструментом боротьби проти Німеччини, Франції та інших європейських країн. Трампу вигідно, щоб Росія повернулася до G-8.

У РФ вже зробили заяву, що курс Росії спрямований на Нормандський формат. Там зацікавлені у виборах на окупованих територіях України, особливого статусу Донбасу і збереженні Криму у складі РФ.

Як буде поводитись українська влада, я, на жаль, відповісти не можу. Не бачу жодної дієвої стратегії чи плану на майбутнє у вирішенні цих питань.

Тарас Загородній,
політичний і економічний експерт

І Зеленський, і Путін вже оголосили, що вони готові до розведення військ. Питання полягає лише в тому, наскільки це буде ефективно, бо обстріли як були,

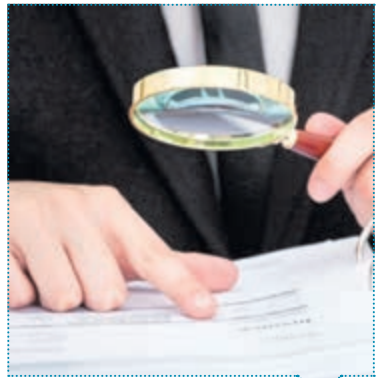
так і є. Ніякого перемир'я де-факто немає, наші хлопці надалі там гинуть, і запліщувати очі на те, що відбувається на лінії зіткнення, не можна. Ніщо не свідчить про те, що Росія пішла на поступки. РФ чітко і ясно виконує свою програму, яку вона давно оголосила.

Кирило Сазонов,
політолог, журналіст

Мінський формат давно мертвий. Він був укладений багато років тому, все відтоді змінилось. В цьому випадку він не може розвиватись. Філіал Росії у вигляді регіону України із особливим статусом не влаштує Київ. Повне звільнення Донбасу і повернення його у політичне поле України не влаштує Кремль. А саме на цьому базуються Мінські домовленості, отже, вони не відповідають дійсності сьогодні.

Поки Україна не пропонує жодних сценаріїв чи планів із ведення переговорів, тому наразі грає за чужими правилами, які їй нав'язують. Москва буде вимагати і домагатися за допомогою Франції та Німеччини, щоб Україна йшла на політичні поступки — амністія бойовикам, особливий статус і проведення виборів на території окупованого Донбасу та фінансування цього регіону за кошт України. Це головне завдання для них.

Одержувачів держвиплат триматимуть на контролі

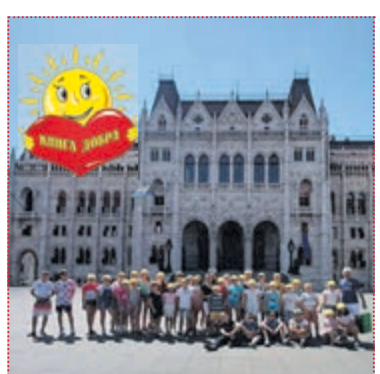
4

Сторінками історії.

75-та річниця початку депортації українців у 1944-1951 роках

6

«Книга Добра» мандрує світом!

7

Як і коли обрізати виноград

10

Навчаємо дитину не засмучуватися через помилки

11

Фото: НВ

Справи в громаді

Назвали найбагатші громади на Тернопільщині

Радник з питань місцевих фінансів Тернопільського центру розвитку місцевого самоврядування Програми «U-LEAD з Європою» Сергій Триюда проаналізував доходи об'єднаних територіальних громад Тернопільської області за результатами діяльності у I півріччі 2019 року.

ків податків на їхніх територіях. Також необхідно збільшити диверсифікацію дохідної бази ОТГ та зменшити рівень дотаційності бюджетів», — зазначає радник з питань місцевого ЦРМС Сергій Триюда.

За структурою видатків місцевих бюджетів перше місце займає оплата праці та нарахування на заробітну плату — 35,9%, соціальне забезпечення — 20,2%, капітальні видатки — 18,5%, субсидії та поточні трансфери — 11,3%, капітальні видатки — 10,3%, оплата комунальних послуг — 3,8%. На утримання апарату управління найменше витрачають Тербовлянська (14%), Білецька (15,3%) та Борщівська (17,6%) ОТГ.

Реверсна дотація наявна у Байковецькій ОТГ на рівні 13,8%, Настасівській — 10,4% та Гусятинській — 0,9%. Найвищий рівень дотаційності спостерігається у Колиндянській (53,8%), Золотопотіцькій (53,1%), Мельнице-Подільській (47,9%) та Коропецькій (46%) громадах.

Вдалося з'ясувати, що основними статтями доходів є податок на доходи фізичних осіб (61,7%), єдиний податок (16,5%), податок на майно (10,7%), акциз (7,7%) та інші надходження, які становлять 3,4% від загального бюджету. Порівняно з аналогічним періодом 2018 року, загальні доходи об'єднаних територіальних громад збільшилися на 18%.

За рівнем доходів на одного мешканця незмінними лідерами є Байковецька ОТГ (5715 грн), Настасівська ОТГ (3560 грн) та Тернопільська ОТГ (3173 грн). Середній показник доходів на одного жителя серед громад області — 1376 грн.

Середній показник від сплати податку доходів фізичних осіб збільшився на 19,4%. Також покращився на 20,9% показник надходжень єдиного податку в бюджеті ОТГ. Негативна тенденція спостерігається у Великодедерекальській, Козлівській, Озерянській, Золотопотіцькій, Заводській та Вишнівській ОТГ.

«Позитивним моментом є загальна динаміка росту надходжень до бюджетів ОТГ Тернопільщини та фінансові успіхи окремих громад. Однак деякі громади мають негативний приріст за окремими статтями доходу, що зумовлено залежністю цих ОТГ від одного або кількох найбільших платни-

На поверхах влади

Рябошапка віддав Чумаку крісло Матіоса

Генеральний прокурор України Руслан Рябошапка 11 вересня підписав наказ про призначення екснардепа Віктора Чумака заступником Генерального прокурора — головним військовим прокурором України. Раніше, 10 вересня 2019 року, Президент України Володимир Зеленський підписав погодження кандидатури Віктора Чумака для призначення на вказану посаду.

Довідка. Віктор Чумак народився 5 червня 1958 року. У 1995 році закінчив Київський університет імені Шевченка за спеціальністю «Правознавство».

До 1999 року працював у Національній академії Державної прикордонної служби.

У 2000 році очолював управління правового забезпечення Державного комітету у справах охорони державного кордону України.

У 2004-2009 роках працював експертом, директором програм політичного аналізу та безпеки, директором Міжнародного центру перспективних досліджень.

Віктор Чумак був народним депутатом 7-го (обирався від «Удару» Віталія Кличка) та 8-го (обирався від БПП) скликань.

Залігав у посади голови Комітету Верховної Ради з питань запобігання і протидії корупції, а з 2014 року — на посаді заступника голови цього комітету.

Нагадаємо, що 2 вересня Генпрокурор Руслан Рябошапка звільнив із посади головного військового прокурора Анатолія Матіоса. Водночас почала роботу Верховна Рада, яка розглядала реформу прокуратури, відповідно до якої військова прокуратура ліквідується.

Проте 12 вересня Генеральний прокурор Руслан Рябошапка заявив, що після ухвалення закону про реформу прокуратури відбувається перехід військової прокуратури у систему Генеральної прокуратури і буде створена спеціалізована прокуратура.

Прокурори, які матимуть посади в системі, зможуть зробити це, пройшовши атестацію і перевірку на добросовісність.

Також Генеральний прокурор окреслив два основних напрямки роботи майбутньої спеціалізованої прокуратури.

«Перше — це продовження роботи щодо військових злочинів, але ця робота здебільшого буде здійснюватися в зонах конфлікту», — сказав Рябошапка.

Окрім того він додав, що, незважаючи на те, що вказані прокурори не проходять військової служби, буде зроблено все, щоб забезпечити належний соціальний пакет, оскільки їх робота буде пов'язана з підвищеним ризиком.

«Другий важливий напрямок — це злочини в сфері національної безпеки і оборони. І особлива увага буде приділена саме цьому питанню», — наголосив Генпрокурор.

Після призначення Віктор Чумак заявив, що він буде руйнувати стару систему військової прокуратури і будуватиме нову, а також забезпечить безперервність процесуальних дій щодо справ, які вела військова прокуратура.

Соціальна допомога

Діти бійців з Тернопільщини вирушили на відпочинок до Туреччини

У обласній державній адміністрації розповіли, що поїздка відбувається за запрошення Генерального консула України в Стамбулі Олександра Гамана.

Впродовж 11 – 22 вересня 25 дітей із сімей

військовослужбовців Тернопільської області, батьки яких є учасниками АТО/ООС, відпочиватимуть та оздоровлюватимуться у турецькій провінції Чанаккале.

Екс-мер Тернополя отримав нову посаду

Колишній міський голова Тернополя В'ячеслав Негода, який очолював місто у 1990 – 1998 роках, обійняв нову посаду — 11 вересня уряд прийняв рішення призначити В'ячеслава Андроновича заступником міністра розвитку громад і територій.

До цього, з березня 2014, Негода був першим заступником міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

На часі

Покарання для «євробляхерів» знову відтермінували

12 вересня парламент підтримав законопроект щодо відтермінування застосування штрафних санкцій за порушення порядку ввезення автомобілів на єврономерах у цілому. «За» проголосували 284 народні депутати.

Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відтермінування застосування штрафних санкцій за порушення порядку ввезення транспортних засобів на митну територію України» №1030 пропонує відстрочити покарання для власників таких авто на 3 місяці.

У період дії пільгового періоду без штрафних санкцій щодо власників автомобілів з іноземною реєстрацією автори законопроекту пропонують розробити новий закон про порядок розмитнення авто.

Нагадаємо, це не перше відтермінування покарання за порушення порядку ввезення

автомобілів на єврономерах.

Так звані закони про «євробляхи» парламент схвалив у цілому ще 8 листопада 2018 року. Пільговий період застосування штрафних санкцій тривав упродовж трьох місяців — до 22 лютого 2019 року. Протягом цього часу власники «євроблях» могли отримати українські номери, заплативши половину стандартного акцизного збору.

Утім, наприкінці травня Верховна Рада відтермінувала запровадження штрафів для власників нерозмитнених «євроблях» на три місяці — до 22 серпня 2019 року.

Ще під час роботи Верховної Ради 8

скликання Президент Зеленський звернувся до парламенту із пропозицією зібратися

позачергово, щоб розглянути законопроект про відтермінування на 90 днів застосування штрафних санкцій до власників авто на «євробляхах». Але тоді депутатів відмовилися пролонгувати цей період.

22 серпня в Україні запроваджено нові штрафні санкції за порушення при переміщенні транспортних засобів митних режимів тимчасового ввезення і транзиту.

А вже в перший день роботи нової Ради зареєстровано законопроект щодо відтермінування застосування штрафних санкцій за порушення порядку ввезення транспортних засобів на митну територію України.

Актуально

Імунізація диких м'ясоїдних проти сказу

Відповідно до розпорядження головного державного ветеринарного інспектора України №70 від 28 серпня 2019 року «Щодо організації заходів з проведення осінньої кампанії з пероральної імунізації диких м'ясоїдних тварин у 2019 році» та розпорядження головного державного ветеринарного інспектора Тернопільської області №01.2/04, Головне управління Держпродспоживслужби в Тернопільській області інформує, що з 11 вересня 2019 року на території буде проводитись імунізація диких м'ясоїдних проти сказу методом розкидання імунізованих приманок з повітряного транспорту.

Такий спосіб вакцинації безпечний і для людини, і для навколишнього середовища. Спеціально вибраний саме такий варіант: використовують невеличкі істивні брикети-приманки з приємним запахом, а всередині — активна вакцина. Розкидання їх над територією, де проживають дикі тварини, лише над лісами і полями, буде чітко визначена смуга, над якою летітиме літак чи гелікоптер, з урахуванням напрямку вітру та епізоотичної ситуації. Насамперед, хочемо попередити мешканців Тернопільщини про проведення кампанії, щоб вони знали, чого варто очікувати, не хвилювалися за своїх дітей чи за себе, за домашніх тварин чи худобу. Звертаємося до жителів Тернопільщини з проханням роз'яснити дітям, що вакцину не можна чіпати, якщо випадково знайдуть в лісі чи на околиці села, не варто переставляти в інше місце, розламувати, куштувати. Слід наголосити, що кате-

Побачивши такі брикети, не чіпайте їх!

горично заборонено будь-яке інше використання кинутих з літака приманок з вакциною, незважаючи на те, що вона є цілком безпечною.

ДОВІДКА. Сказ є одним з найнебезпечніших захворювань, які відомі людству, оскільки несе загрозу життю всіх теплокровних тварин, а також людини. Епізоотична ситуація в Україні щодо сказу упродовж багатьох років, залежно від регіону, триває, в разі перевищує максимально допустимі норми, а боротьба зі сказом методом відстрілу не завжди приносить результати. Саме тому для вирішення проблеми в Україні розпочали кампанію з тотальної імунізації диких тварин методом перорального застосування приманок з вакциною проти сказу. Таким чином розв'язали проблему сказу на своїх територіях майже всі європейські країни. Вони упродовж кількох років працювали і над створенням імунної зони щодо сказу між країнами ЄС та Україною (Волинська, Львівська і Закарпатська області).

було зареєстровано 56, у 2016 — 42, у 2017 — 41. Близько 50% захворілих тварин — представники дикої фауни, переважно червона лисиця. Протягом восьми місяців 2019 року в області зареєстровано 25 випадків сказу, з яких 11 (44%) припадає на лисиць. Цей вид є головним резервуаром збудника сказу і його поширювачем у природі. Ситуація ускладнюється тривалістю інкубаційного періоду, який у лисиць може тривати до 15 місяців, а також тим, що популяція цих тварин, зокрема, на території Тернопільської області, в разі перевищує максимально допустимі норми, а боротьба зі сказом методом відстрілу не завжди приносить результати. Саме тому для вирішення проблеми в Україні розпочали кампанію з тотальної імунізації диких тварин методом перорального застосування приманок з вакциною проти сказу. Таким чином розв'язали проблему сказу на своїх територіях майже всі європейські країни. Вони упродовж кількох років працювали і над створенням імунної зони щодо сказу між країнами ЄС та Україною (Волинська, Львівська і Закарпатська області).

Незбаром монетами 1, 2 і 5 копійок не можна буде розраховуватися

Національний банк повідомляє, що з 1 жовтня 2019 року монети 1, 2 і 5 копійок вилучатимуть із готівкового обігу.

Водночас протягом наступних трьох років можна буде без обмежень і безкоштовно обмінювати їх на монети і банкноти інших номіналів:

— до 30 вересня 2020 року включно — в усіх відділеннях українських банків;

— до 30 вересня 2022 року включно — в Національній та уповноважених банках («Ощадбанк», «ПриватБанк», «Райффайзен Банк Аваль»).

Крім того, почнеться поступове вилучення з обігу монет номіналом 25 копійок. Вони поки

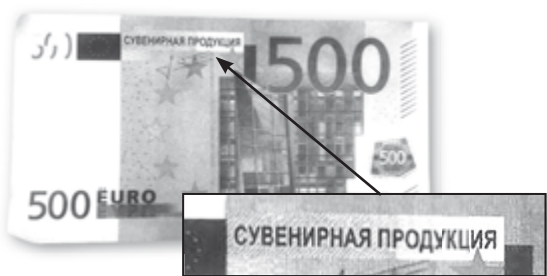

залишаться в обігу, але ті, що потраплять в банки, не будуть повертатися.

Кримінал

Обережно: шахраї міняють гроші на фальшиву валюту!

50 000 гривень видурило шахрайка — з такою заявою до працівників Тернопільської поліції звернула жителька обласного центру.

Як повідомили у поліції, того дня у помешканні старенької пролунав дзвінок у двері. На порозі стояла незнайома, яка відрекомендувалася працівником соціальної служби.

Спочатку старенькій історію про те, що є можливість поміняти українські гривні на іноземну валюту за вигідним курсом. Пенсіонерка погодилась та віддала зловмисниці 50 000 гривень, а взаємін отримала сувенірні купюри.

За фактом шахрайства поліцейські відкрили кримінальне провадження відповідно до частини 1 статті 190 Кримінального кодексу України. Правоохоронці застерігають тернополян не довіряти незнайомцям. Цю схему шахраї використовують щодо людей похилого віку. Поліцейські просять мешканців краю розповісти своїм близьким, родичам та банківським про такі випадки, аби рідні не потерпіли від рук аферистів.

Власного споживання. Загалом поліцейські вилучили у нього 30 рослин коноплі.

За фактом слідчі розпочали кримінальне провадження. Дії жителя району кваліфікують за статтею 310 ККУ — посів або вирощування снодійного маку чи конопель.

Загалом на території області в ході проведення опалатки «Мак» співробітники поліції провели 158 фактів вирощування нарковмісних рослин, з них: 133 посіви маку та 25 — конопель. Оперативно-профілактичні відпрацювання правоохоронці проводять до кінця вересня.

Житель Тернопільського району вирощував на присадибній ділянці коноплі

Вирощуванням нарковмісних рослин займався 50-річний житель села Домаморич. На його присадибній ділянці поліцейські під час виконання комплексу оперативно-профілактичних заходів, спрямованих на протидію незаконному культивуванню нарковмісних рослин на території району, виявили коноплі, а в будинку — вже готову до вживання, висушену, подрібнену суміш, схожу на марихуану. Про це розповів начальник Тернопільського районного відділення Віктор Волошук.

За словами краянину, дурман він вирощував для

Новини | Коротко про актуальне

Президент України Володимир Зеленський змінив персональний склад Ради національної безпеки і оборони України. Зокрема, увів до складу РНБО Герої України Олександра Шарибука, міністра оборони Андрія Богдана і Голову Верховного Раду Дмитра Разумкова (за згодою). Також Глава держави затвердив у складі РНБО голову Служби безпеки Івана Баканова, міністра закордонних справ Вадима Пристайка і Генерального прокурора Руслана Рябошапку.

Водночас Президент вивів зі складу РНБО Василя Грицака, Володимира Гройсмана, Павла Клімкіна, Юрія Луценка, Андрія Парубія, Павла Петренка та Степана Полторака.

Володимир Зеленський підписав закон про внесення змін до Конституції щодо скасування недоторканності народних депутатів, ухвалений Верховною Радою 3 вересня 2019 року. Передбачається, що документ набуде чинності з 1 січня 2020 року.

Верховна Рада ухвалила Закон «Про особливу процедуру усунення Президента України з поста (імпичмент)». Це рішення підтримали 245 народних обранців. Відтак, Верховна Рада може усунути Президента з посади в порядку імпичменту виключно у разі вчинення ним державної зради або іншого злочину. Імпичмент має бути ініційованим більшістю конституційного складу Верховної Ради.

Кількість законопроектів, запропонованих Президентом, Кабміном і нардепами становить рекордне число. Лише у першій робочій тиждень Верховної Ради 9-го скликання було зареєстровано 387 законопроектів. Із 29 серпня по 5 вересня від «Слуги народу» подали 78 законопроектів, «Батьківщини» — 77, «Європейської Солідарності» — 70, партії «За майбутнє» — 17, фракції «Голос» — 2. Президент України В. Зеленський подав 22 законопроекти, Кабмін — 23.

Місія Міжнародного валютного фонду прибула до Києва для обговорення питань співпраці. Прем'єр-міністр Олексій Гончарук зазначив: «Наразі про результати візиту говорити рано. Переговори триватимуть до 24 вересня. Колеги з МВФ мають поїхати з Києва з попередньою угодою на технічному рівні щодо початку програми наприкінці року. Це завдання буде виконано».

Банківські установи обслуговуватимуть громадян на підставі закордонного паспорту.

Відповідно до листа Нацбанку від 4 вересня 2019 року, паспорт громадянина України для виїзду за кордон прирівнюється до внутрішнього паспорту при здійсненні банківських послуг особами-резидентами.

Запаси газу в українських підземних сховищах перевищили семирічний максимум. Прес-служба НАК «Нафтогаз України» повідомила, що в сховищах вже понад 18,7 млрд куб м газу. Це максимальний рівень за останні 7 років.

У компанії запевняють, що накопиченого запасу буде достатньо, аби забезпечити потреби опалювального сезону. Загалом планується накопичити рекордні 20 млрд кубометрів на випадок припинення транзиту російського газу з 1 січня.

Понад 13 тис. українських родин вже сформували власний газовий запас за літніми цінами. Загальний обсяг становить понад 15,6 млн кубометрів.

Продукт «Газовий запас» дає змогу побутовим споживачам придбати заздалегідь до 25 тис. кубометрів газу за фіксованою літньою ціною для використання його протягом опалювального сезону. Пільгова ціна становить 5849,3 грн за 1 тис. кубометрів (без урахування вартості транспортування, розподілу і надбавки поставальника).

Нагадаємо, пропозицію можна скористатися до 25 вересня.

Станом на початок серпня цього року 4 607 мешканців Тернопільської області задекларували 61 млн грн витрат задля отримання податкової знижки. Порівняно з відповідним періодом минулого року, кількість декларантів зросла на 350 осіб, а сума витрат збільшилась на 13 млн гривень. Загалом декларантам нарахували до повернення 10,5 млн грн податку на доходи фізичних осіб, з яких 9,2 млн грн або 88% вже повернули.

Ярмарок більше 100 вакансій із зарплатами понад 10 тис. грн відбувся у Будинку праці в Тернополі. На роботу запрошували водіїв автобуса MAN, тролейбуса, в'язальників схемних джгутів, кабелів та шнурів, менеджерів, товарознавця, адміністратора, керуючого магазином, налагоджувальника технологічного устаткування (електронна техніка), електрика. У районах області — майстра (електронна техніка), електрика. У м. Тернопіль, майстра зміни, начальника виробництва, технолога, кранівника, трактористів, механіка, водіїв автотранспортних засобів та ін. До слова, середньомісячну зарплату в сумі 20 тисяч грн пропонували трактористам ТОВ «Агрополіс» та ТОВ «Мрія сервіс», водіям автотранспортних засобів — ТзОВ «СП Евері».

До уваги населення району!

Проведення пусконаладжувальних робіт територіальної системи оповіщення

У період з 16 по 20 вересня 2019 року на Тернопільщині будуть проводитись пусконаладжувальні роботи територіальної системи оповіщення пусконаладжувальних робіт територіальної області з включенням електричних сирен і передачею мовної інформації по радіотрансляційній мережі, в тому числі і електричних сирен, які розміщені в районних центрах.

Наші гроші

Одержувачів держвиплат облікують і триматимуть на контролі

З 2021 року субсидію пенсії чи отримати буде лише після перевірки спеціальним державним органом — той знатиме геть усе про реципієнта.

У парламенті зареєстровано проєкт Закону про верифікацію та моніторинг розробив Мінфін та подав глава «фінансово-податкового» Комітету Данило Гетманцев (фракція ПП «Слуга народу»). Йдеться про комплекс заходів зі збору та перевірки достовірності інформації для призначення, нарахування та/або здійснення державних виплат, а також виявлення невідповідності даних у автоматизованих інформаційних системах, реєстрах, в Україні буде створено спеціальний центральний орган виконавчої влади, який здійснюватиме цей комплекс заходів з допомогою інформаційно-аналітичної електронної платформи. Держава перевірятиме наявність інформації, необхідної для отримання пенсії, допомоги, пільги, субсидії, стипендії, інших виплат, що здійснюються за рахунок держбюджету, фондів соціального страхування та пенсійного страхування.

Перевірці підлягатимуть мільйони сімей. А ті, хто порушить правила, повинні будуть повернути гроші в бюджет.

П'ять основних нововведень:

- чиновникам доручать за допомогою автоматичної бази перевіряти всіх, хто отримує допомогу від держави;
- перевірка відбуватиметься в три етапи; останній може тривати ще три роки після того, як виплату скасували;
- в єдину базу потрапить інформація про кожного, хто отримує гроші від держави; базу будуть постійно наповнювати новими даними;

- якщо вдасться знайти порушення, гроші, отримані незаконно, зможуть повернути до бюджету;
- чиновники можуть отримати інформацію на банківському рахунку пільговика.

Кого будуть перевіряти?

Верифікація (перевірка) охопить мільйони пенсіонерів, субсидіантів, студентів, матерів-одиначок і так далі.

Інформація про них потрапить в єдину систему і матеріальне становище вивчатимуть, якщо ви:

- отримуєте пенсію, пільгу, субсидію, стипендію;
- отримуєте грошову виплату з державного бюджету;
- отримуєте грошову виплату з місцевого бюджету, Пенсійного фонду або Фонду соціального страхування.

Яка інформація потрапить до реєстру для перевірок?

У спеціальному реєстрі буде зберігатися анкета на кожного. Причому закон зобов'язує зібрану інформацію. І якщо хто-небудь її передасть, наприклад, кредитній організації для обробки потенційних клієнтів, або шахраям, за це доведеться не-

сти відповідальність згідно із законом. Подібні реєстри існують в різних органах влади і сьогодні. Наприклад, уже створили реєстр субсидіантів. Різниця в тому, що в новий платформи будуть дані відразу на всіх, хто бажає отримувати допомогу від держави. Це спростить процедуру перевірки.

Отже, в реєстрі буде зберігатися наступна інформація:

- ПІБ, стать, місце і дата народження;
- паспортні дані та ІПН (якщо є);
- адреса місця реєстрації і фактичного проживання;
- інформація з різних реєстрів (наприклад, авто, нерухомості і т.д.);
- де і скільки банківських рахунків відкрито, і скільки коштів на них зберігається.

Як буде проходити перевірка?

Закон передбачає три етапи верифікації. Перший буде проводити орган, до якого ви звернетесь за матеріальною виплатою. Наприклад, управління соціального захисту. Там приймуть заяву, візьмуть всі необхідні для інформації документи, внесуть інформацію в єдину базу і відразу отримають дані з неї.

Другий етап триватиме доти, поки ви отримуєте гроші від дер-

жави. Наприклад, якщо ви зробили покупку на суму від 50 тис. грн (придбали машину), ця інформація потрапить до реєстру і ви позбудетеся грошей отримувати субсидію.

Третій етап — перевірка тих, хто вже не отримує гроші від держави. Припустимо, ви знайшли роботу і більше не потребуєте виплати з безробіття. Цей етап може тривати протягом трьох років після того, як гроші отримували.

Це сприятиме розбудові справедливої системи соціального забезпечення в Україні. Крім того, така система підвищить адресність державних виплат та оптимізує бюджетні видатки шляхом перевірки інформації, яка впливає на визначення права та розміру державних виплат, вважають у Мінфіні.

За результатами верифікації Мінфіном житлових субсидій протягом 2017 року виявилось, що:

- 8 043 – здійснили купівлю товарів довгострокового вжитку на суму понад 50 тис. грн;
- 3 538 – померли;
- 20 519 – здійснили купівлю нерухомості, земельних ділянок, рухомості (послуг) на суму понад 50 тис. грн;
- 10 792 – здійснили купівлю транспортного засобу на суму понад 50 тис. грн;

- 12 677 – отримують кілька субсидій.

В усіх цих випадках Мінфін рекомендував перевірити осіб, які неправомірно отримували житлові субсидії.

Протягом 2018 року за результатами верифікації повернено в бюджет неправомірно призначених понад 50 млн грн.

Якщо виявили порушення: що далі?

Чиновники, які знайшли порушення, передають інформацію органу, який проводить виплату. Ті ще раз перевіряють інформацію і приймають рішення про те, чи дійсно гроші платили незаконно.

Порушник зобов'язаний повернути все «зайве» влада може. А якщо суд домогтися повернення незаконної матеріальної допомоги.

Якщо ви не згодні з рішенням, також можна звернутися до суду і довести свою правоту.

Подібний законопроект розробляв і минулий склад Кабміну. Але на те, щоб його прийняти, політичної волі не вистачило. Ідея проста: гроші держави — це спільні кошти всіх платників податків і розподіляти їх мають справедливо. Якщо хтось в декларації вказує неправдиву інформацію, заробляє «в конверті», то отримувати допомогу за рахунок людей, які заробляють менше, але чесно сплачують податки, він не буде.

Законопроект, враховуючи більшість «Слуги народу» в парламенті, можуть прийняти. Документ набуде публічності наступного дня після його опублікування. А база і деякі положення — після створення технічної можливості.

Юридична консультація

Інтернет-магазини: як купувати безпечно

Покупки в Інтернеті — це зручно і швидко, якщо не забувати про обережність. Аби купувати безпечно, слід дотримуватися кількох нескладних правил.

Завжди вимагайте розрахунковий документ.

Нерідко Інтернет-магазини видають лише документ на здійснення кур'єрських послуг, однак він не є доказом укладання договору купівлі-продажу між магазином і вами. Під час отримання товару, замовленого онлайн, вимагайте отримати і розрахунковий документ (товарний чи фіскальний чек, квитанція) або підтвердження оплати товару на електронну пошту.

Не перераховуйте кошти на приватних банківських картки.

Вимагайте у продавця надати реквізити картки суб'єкта господарювання, який здійснює підприємницьку діяльність з продажу товарів (послуг). Якщо ж продавець відмовляється це зробити, але ви бажаєте придбати товар у нього, то під час переказу коштів у полі «Призначення платежу» обов'язково вкажіть, за що проводиться оплата і кому. Виписка з вашого банку про здійснення платежу за певним призначенням та онлайн-переписка з продавцем можуть бути доказами у разі виникнення суперечок.

Ви не зобов'язані надавати Інтернет-магазину ваші персональні дані, окрім тих, які необхідні для забезпечення отримання товару.

Якщо ж ви оплатили покупку в Інтернеті, а продавець товар не відправив, зверніться до свого банку із заявою про повернення сплачених коштів. Банк скориндує подальші дії та проведе розслідування. Якщо ж повернути гроші у такий спосіб не вдалося, звертайтеся із позовом про відшкодування коштів до суду.

Як повернути чи обміняти товар в Інтернет-магазині

Інколи буває, що придбана в Інтернет-магазині річ з якихось причин вам не підходить. У такому випадку ви маєте право її повернути або обміняти. Для цього:

- збережіть документ, що підтверджує оплату/отримання товару;
- переконайтеся, що товар зберігся у первісному вигляді;
- протягом 14 днів з дня купівлі зверніться до продавця з вимогою повернути/обміняти товар;
- повідомте, як можна забрати товар (оплату за перевезення здійснює продавець або — за домовленістю сторін).

Зазначимо, замінити товар продавець може тільки тоді, якщо:

- інший товар відповідає меті використання замовленого;

- має таку ж або кращу якість;
- його ціна не перевищує ціни замовленого товару.

Якщо продавець відмовляється прийняти або обміняти товар:

- переконайтеся, що володієте інформацією про суб'єкта господарювання, який здійснив продаж;

який здійснив із заявою про порушення своїх прав до територіальних органів Держпродспоживслужби України чи до суду за місцем свого проживання.

Судовий збір за позовами про порушення прав споживачів не стягується.

Важливо! Не всі отримати свою гроші. Зокрема, це стосується продовольчих товарів, ліків, засобів гігієни, ювелірних виробів. Детальний перелік шукайте у постанові КМУ від 19 березня 1994 р. №172 «Про реалізацію окремих положень Закону України «Про захист прав споживачів»».

Головне територіальне управління юстиції у Тернопільській області.

Випадки, що не передбачають отримання податкової знижки на навчання

Податкова знижка — це сума, яку повертає держава зі сплаченої фізичною особою податку. Право на її отримання мають громадяни України, які оплачують навчання у закладах дошкільної, позашкільної, загальної середньої, професійно-технічної та вищої освіти за себе або членів сім'ї 1-го ступеня споріднення (батьки, чоловік/дружина, діти).

Відтак, існує умова, за якої отримати податкову знижку неможливо:

- особа, яка сплачує за навчання, є приватним підприємцем;
- особа навчається за кордоном;
- особа вступила на військову кафедру.

Також важливо зазначити: якщо дитина відвідує гуртки у приватних закладах, то вони мають бути акредитовані в Міністерстві освіти і науки України.

Головне територіальне управління юстиції у Тернопільській області.

Спортивні громади | Знай наших!

Великогаївська ОТГ змагатиметься у Ворохті

Команда Великогаївської об'єднаної територіальної громади Тернопільського району стала переможцем в обласних змаганнях «Найкраща сільська спортивна громада Тернопільщини», що відбулися на стадіоні у Великих Гаєх під егідою Великогаївської ОТГ, управління фізичної культури та спорту Тернопільської обласної державної адміністрації, Національного олімпійського комітету України в Тернопільській області і Тернопільської територіальної організації «Всеукраїнське культурно-спортивне товариство «Колос».

У програмі були змагання з різних видів спорту: волейболу, гирьового спорту, футболу, перетягування линви, шахів, шашок, дартсу та настільного тенісу.

– Спортсмени нашої команди — молодці, – наголосив начальник відділу культури, молоді та спорту Великогаївської сільської ради Степан Гуля. – У настільному тенісі переможцем став Віталій Бойко, у шахах серед жінок – Тая Хімій, Оксана Троцюк виборола першість у шашках. У гирьовому спорті перше місце завоював Мирослав Бучинський. Волейболісти також здобули переконливу перемогу.

Відзначу наших ветеранів, які впродовж багатьох років постійно беруть активну участь у змаганнях.

Це — Дмитро Ізбянський (волейбол), канатники Валерій Гончарук (батько чотирьох доньок) та Віталій Караба (батько трьох доньок). Віднедавна в Україні набуває популярності новий вид спорту – дартс (метання коротких стріл (дротиків) у круглу мішень, почеплену на стіну – авт.). Найкращим і найвлучнішим дартсменом серед очільників громад став голова Великогаївської об'єднаної територіальної громади Олег Кохман. І найприємніша новина: наша команда візьме участь у Всеукраїнських змаганнях, які відбудуться у Ворохті.

Валентина СЕМЕНЯК.
Фото Бориса СЕМЕНЯКА.

Чемпіонат Тернопільської області | Фінальний етап

Перша поразка «Агрона»

Більше двох років «Агрон-ОТГ» із Великих Гаїв Тернопільського району не знав грізної поразки в обласній футбольній першості. Ця тривала безпечно пера-стація перервалася в матчі першого туру фінального етапу вищої ліги чемпіонату Тернопільської області. Переможцем «агронівців» став підволичиський «Збруч-Агробізнес», котрий святкував мінімальну виїзну перемогу – 1:0.

Долю звітного протистояння вирішила греська помилка воротаря Роголя. На 88-й хвилині, після передачі Ігоря Копцюха та невпевнених дій воротаря, м'яч в останнього відібрав Дмитро Познанський і закотив його у подвійний пенал. Долисту «Агрона» Ігор Вонс не зумів переірати з 11-метрової позначки голкіпера «Збруча» Сергія Чиж. У 2-му турі великогаївчани на виїзді обіграли «Агрониву».

Результати 1-го туру фінального етапу чемпіонату вищої ліги Тернопільщини: 1-4 місця: «Агрон-ОТГ» – «Збруч-Агробізнес» 0:1, «Нива» (Теребовля) – «Агронива» (Заводське, Чортківський р-н) 2:0;

5-8 місця: ФК «Бережани» – ФСК «Кристал» (Чортків) 3:1.

Результати 2-го туру фінального етапу чемпіонату вищої ліги Тернопільщини: 1-4 місця: «Агронива» – «Агрон-ОТГ» 1:2, «Збруч-Агробізнес» – «Нива» (Теребовля) 0:1.

Аматори | Чемпіонат України

Синхронні перемоги Великих Гаїв і Теребовлі

У 6 турі чемпіонату України серед аматорів сезону-2019/2020 обидва представники Тернопільщини здолали своїх суперників.

Чинний чемпіон нашої області «Агрон-ОТГ» із Великих Гаїв Тернопільського району (на фото) на власному футбольному полі з рахунком 1:0 обіграв коломийське «Покуття» (вирішальний гол після подачі з кутового ударом головою забив Дмитро Лук'янов). Теребовлянська «Нива» під керівництвом досвідченого наставника, екс-гравця національної збірної України Сергія Задорожного в гостях виграла в команди «Луцьксантехмонтаж №536» – 2:1.

№	Команда	І	В	Н	П	Р/М	О
1	ОДЕК (Оржів, Рівненська обл.)	5	4	1	0	12-4	13
2	«Світанок-Агросвіт» (Шляхова, Вінницька обл.)	5	3	1	1	9-4	10
3	«Нива» (Теребовля, Тернопільська обл.)	5	2	3	0	8-5	9
4	«Агрон» (Великі Гаї, Тернопільська обл.)	5	2	3	0	5-3	9
5	«Ковель-Волинь» (Рівненська обл.)	4	2	1	1	5-5	7
6	«Карпати-Енергетик» (Галич, Івано-Франківська обл.)	3	1	1	1	5-7	4
7	«Покуття» (Коломия, Івано-Франківська обл.)	4	1	0	3	5-7	3
8	«Вотранс» (Луцьк)	5	0	2	3	5-9	2
9	«Епіцентр» (Дунаївці, Хмельницька обл.)	3	0	1	2	5-8	1
10	«Луцьксантехмонтаж №536» (Луцьк)	5	0	1	4	5-13	1

Календар матчів

Вища ліга. Фінальний етап 1-4 місця

ТУР 3	ТУР 5
18.09 ФК Агрон ОТГ – ФК Нива	02.10 ФК Агрон ОТГ – ФК Агронива
15.09 ФК Збруч-Агробізнес – ФК Агронива	02.10 ФК Нива – ФК Збруч-Агробізнес
ТУР 4	ТУР 6
25.09 ФК Збруч-Агробізнес – ФК Агрон ОТГ	09.10 ФК Нива – ФК Агрон ОТГ
25.09 ФК Агронива – ФК Нива	09.10 ФК Агронива – ФК Збруч-Агробізнес

Початок матчів (базова година):
Вихідні дні: вересень - 16:00
Робочі дні: вересень, жовтень - 17:00

Вища ліга. Фінальний етап 5-8 місця

ТУР 2	ТУР 5
15.09 ФСК Кристал – ДЮСШ (Тернопіль)	06.10 ДЮСШ – ФСК Кристал
ТУР 3	ТУР 6
22.09 ФК Бережани – ДЮСШ	13.10 ДЮСШ – ФК Бережани
ТУР 4	Початок матчів (базова година):
29.09 ФСК Кристал – ФК Бережани	Вихідні дні: вересень, жовтень - 16:00

Друга ліга України

Чергова вольова перемога «Ниви»

«Нива» (Тернопіль) – «Чайка» (Петропавлівська Борщагівка) 1:0
Гол: Кисленко (90+1).

«Нива»: Механів, Герт, Хохлов, Демчук, Хрустаків, Кохман, Мороз (Дедух, 74), Скакун, Гатала (Волохатий, 36), Різник, Проців (Кисленко, 76).

Вирішальний м'яч у компенсований до другого тайму час після вкидання аути забив головою новачок команди з Тернопільщини Сергій Кисленко. До слова, втретє цього сезону він приніс «Ниви» вольову перемогу на заключних хвилинах матчу. Здолавши на власному футбольному полі «Чайку» з Петропавлівської Борщагівки Київської області, «нівивці» зміцнили своє лідерство в чемпіоні. Наразі в їхньому активі 19 очок. У наступні матчі в суботу, 14-го вересня, вони на виїзді поміряються силами з вінницькою «Нивою» (початок матчу о 17:00).

Футбол | Чемпіонат Тернопільського району - 2019

Турнірні таблиці станом на 9 вересня

№	Команда	І	В	Н	П	Р/М	О
1	В.Глибочок	17	12	3	2	49-17	39
2	Плотича	16	10	3	3	41-23	33
3	«Говерла», Дубівці	17	10	3	4	50-39	33
4	«Вікторія», В.Бірки	17	10	2	5	41-21	32
5	Товстолуг	17	10	2	5	50-33	32
6	Івачів	17	10	2	5	43-26	32
7	«Лісма», Шляхтинці	16	6	4	6	33-30	22
8	«Подільця», В.Березовиця	17	5	6	6	35-38	21
9	Товстолуг	17	4	2	11	35-54	14
10	Динамо	17	4	2	11	24-52	14
11	В.Гаї	17	2	1	14	18-52	7
12	Озерна	17	1	2	14	10-44	5

№	Команда	І	В	Н	П	Р/М	О
1	Мишковичі	15	13	1	1	48-11	40
2	«Сокіл», Байківці	15	11	2	2	53-24	35
3	Чистилів - Плотича	15	8	3	4	32-21	27
4	Соборне	15	8	3	4	30-31	27
5	Стегниківці	15	7	2	6	44-40	23
6	Домаморич	15	6	3	6	39-31	21
7	Озерна-2	15	6	2	7	30-27	20
8	Баворів	15	4	2	9	26-38	14
9	Лозова	15	2	1	12	20-54	7
10	«Ексінтер», Довжанка	15	0	1	14	11-56	1

№	Команда	І	В	Н	П	Р/М	О
1	Підгородне	13	9	3	2	42-17	30
2	Г. - Шевченківські	12	6	3	3	28-21	21
3	В.Лука	12	6	1	5	23-19	19
4	Драганівка	12	5	3	4	32-23	18
5	Смиківці	11	3	4	4	17-22	13
6	Петриків	11	3	3	5	22-19	10
7	Курники	11	3	0	8	11-40	9
8	Козлів	12	2	3	7	17-31	7
9	Товстолуг-2	0	0	0	0	0-0	0

Результати зустрічей 8 вересня:

- вища ліга: Івачів — Шляхтинці 2:1, Дубівці — Плотича 0:1, Товстолуг — В. Глибочок 2:0, В. Березовиця — В. Бірки 2:1, Прошова — Динамо-Красівка 4:1, В. Гаї — Озерна -.
- перша ліга, група А: Лозова — Соборне 2:4, Довжанка — Домаморич 0:5, Баворів — Стегниківці 3:1, Чистилів — Байківці 0:0, Мишковичі — Озерна-2 2:3.
- перша ліга, група Б: Товстолуг 2 — , Козлів — Драганівка 2:7, Підгородне — Курники 10:0, Петриків — Смиківці 4:0, В. Лука — Гаї-Шевченківські — 2:4.

Матчі, які відбудуться 15 вересня:

Вища ліга	Перша ліга, група А	Перша ліга, група Б
Шляхтинці — Дубівці	Баворів — Довжанка	Підгородне — Козлів
Плотича — Івачів	Озерна-2 — Лозова	Гаї-Шевченківські — Товстолуг-2
В. Глибочок — В. Березовиця	Чистилів — Стегниківці	Петриків — Курники
В. Бірки — Товстолуг	Байківці — Мишковичі	Смиківці — В. Лука
Динамо-Красівка — В. Гаї	Соборне — Домаморич	Драганівка —
Озерна — Прошова		

Сторінками історії

75-та річниця початку депортації українців у 1944-1951 роках

Наприкінці Другої світової війни новий польський прокомуністичний уряд, продовжуючи політику міжвоєнного уряду націонал-демократів, поставив за мету мононаціоналізу державу, зчищену від наетніальних меншин, зокрема українців.

Депортація українців із територій, на яких вони споконвіку проживали, сталася внаслідок укладення 9 вересня 1944 року Угоди про національний визволення Угоди про евакуацію українського населення з території Польщі й польських громадян із території УРСР. Договір передбачав виїзд українців до УРСР і євреїв, які станом на 17 вересня 1939 року були громадянами Польської держави.

Територія, на якій відбувалася «евакуація», охоплювала землі Ряшівського, Люблінського і Краківського воєводств. Її поділили на 15 районів, у кожному з яких діяли окремі так звані польсько-українські комісії. Їх повноваженнями було: збирання заяв від місцевих населення щодо виїзду, підготовки списків переселенців і евакуаційних карт, організація транспорту тощо.

Однак акція, що мала бути добровільною, не знайшла особливого відгуку серед українців. Тоді польська влада вдалася до насильницьких дій — повної ліквідації українського шкільництва, будь-яких проявів організованого українського громадського життя, дискримінації українців під час проведення аграрної реформи, непосильних обов'язкових податків, знищення Української Греко-Католицької Церкви тощо.

На першому етапі, що тривав від 15 жовтня до 31 грудня 1944 року, вивезли понад 20 тис. українців, переважно мешканців Холмщини, що найбільше постраждала від антиукраїнської політики. Далі депортацію здійснили на Лемківщині, Надсянні та Західній Бойківщині. На цьому етапі — від січня до кінця серпня 1945 року — переселили 229 685 осіб. З вересня 1945 року «евакуацію» провели три спеціальні підготовлені дивізії Війська Польського. На збори давали лише кілька годин, при цьому люди залишали майже все надбане добро — житло, майно, землю, худобу.

Кілька разів термін виселення українців продовжували — і офіційно депортація закінчилася у червні 1946 року. Хоча зачистка тривала ще до кінця липня. За-

Депортація українців з села Новосілиць (Сяночків повіт) в СРСР. Березень 1946 року.

На державному рівні роковини депортації цього року вшановують вперше. Торік Верховна Рада України встановила другу неділю вересня Днем пам'яті примусового виселення автохтонних українців з Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Південного Підляшшя, Любачівщини, Західної Бойківщини у 1944-1951 роках.

галом у 1944-1946 рр., лише за офіційними даними, на територію УРСР було депортовано 482 тис. осіб. Очевидно, що реальна кількість вигнаних українців була більшою.

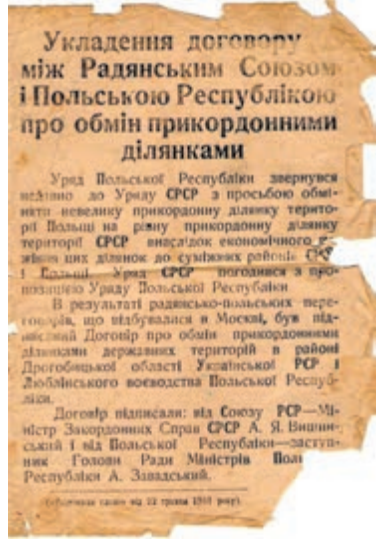

У 1947 році тих українців, що відмовилися виїжджати до СРСР, польська влада під час операції «Вісла» депортувала на північ і захід Польщі. Тоді впродовж кількох місяців депортовано майже 150 тисяч

Депортація українців у рамках акції «Вісла», квітень 1947 р.

українців. Ще кілька десятків тисяч були позбавлені батьківських домівок під час обмінів прикордонними ділянками між СРСР та Польщею у 1948 та 1951 роках.

«Святий обов'язок кожного з нас — берегти пам'ять про сотні тисяч депортованих українців, жертвами яких стали злочини, змушені були покинути рідні домівки, — сказав т. в. о. голови Тернопільської облдержадміністрації Іван Крисак під час мітингу-реквієму, який відбувся 8 вересня у Тернополі біля монументу жертвам депортації. — Людиноненависницький режим намагався викоринити українців з їхніх історичних земель — Лемківщини, Холмщини, Надсяння, Любачівщини, Бойківщини. Радянська система не жаліла нікого, депортовано було 482 тисячі наших співгромадян».

«Примусове виселення супроводжувалося репресіями та криковою розправою. Депортація мала ознаки армійської операції, яку організували

швидко», — наголосив голова Всеукраїнського товариства «Лемківщина» Олександр Венгерівич.

Під час урочистостей священнослужителі відправили молебень, жителі краю поклали квіти до підніжжя монумента жертвам депортації.

9 вересня делегація з Тернопільщини взяла участь в заходах, що відбулися в Києві.

Вогонь запеклих не пече

9 вересня окрема артилерійська бригада ОК «Захід» відзначила 5-ту річницю від дня створення.

З нагоди свята на території військової частини відбулися урочисті заходи. На плацу вишикувався особовий склад, знамено, військовий оркестр бойовий Державний Гімн України. Хвилиною мовчання пом'янули загиблих бойових побратимів.

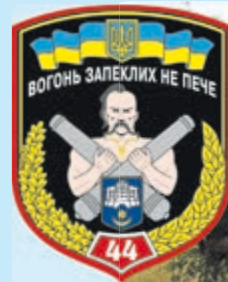

З нагоди 5-ліття частини краших військовослужбовців нагороджено медалями та грамотами. Святкові заходи відбулися не тільки у Тернополі, а й на одному із загальновійськових територіальних пунктів Червоної Партизанської армії, де зараз також перебуває особовий склад бригади, та у районі проведення ООС — там сьогоднішнього дня лівача частка військовослужбовців-артилеристів виконує бойові завдання з відсічі військової агресії противника.

Формувалася військова частина з нуля на Яворівському полігоні та в Старичах у період активних боїв на сході України. Основою особового складу тоді були мобілізовані бійці, які до артилерії стосунку ніколи не мали. Але під керівництвом досвідчених офіцерів і завдяки патріотизму та злагоженості вони швидко опанували ази та вирушали на схід, щоб не пустити ворога далі. Серед штатного озброєння бригади — гармати великого калібру, здат-

ні вражати цілі на відстані до 30 кілометрів, протитанкові гармати, техніка великогабаритна, інженерна. Підготували 44-ї окремої артилерійської бригади прославилися неординарним бойовим шляхом в АТО, участю в боях поблизу населених пунктів Червоної Партизанської армії, Озерянівка, Нелипівка, Зайцеве, Вуглегірськ, Логівневе, Горлівка та на інших важливих ділянках. Українська артилерія довела високий рівень ефективності під час захисту Донецького аеропорту та Дебальцівської операції.

В бригаді були і залишаються неперевершені герої, солдати, сержанти, офіцери, в особистому заліку яких — десятки одиниць знищеної техніки та чимало ворожих найманців. Хоча не обійшлося без втрат. До списків військової частини назавжди

внесено 15 героїв, які віддали життя за незалежність та свободу нашої держави. Їх імена викарбувані на стелі пам'яті, яку встановили в пункті постійної дислокації військочастини артилерії.

Нині тернопільські артилеристи несуть службу на варті оборони державних кордонів, тренуються на полігонах, виконують завдання в зоні проведення операції об'єднаних сил. Їх боються вороги, адже точною та маневром бійці здатні вражати будь-яку ціль. Командує артилерійською бригадою від початку 2015 року бойовий офіцер, якого поважають та цінують побратими, полковник Сергій Баранов.

Добрі справи

«Книга Добра» мандрує світом!

Літо — найкраща і найлюбленіша пора року для дітей! Це — час відпочинку, драйву, пригод і шалених емоцій. Протягом літніх канікул ми з неймовірною цікавістю та захопленням спостерігали за відпочинком наших вихованців у спортивно-оздоровчому таборі на озері Веленце (м. Гордонь) в Угорщині.

За сприяння Почесно-го консула Угорщини в м. Тернопіль та обласної Тетяни Чубок на предстві БФ «Подолляни» Ірини Гаврилевської **чотверо дітей із багатодітних сімей, учасників міжнародного проекту «Книга Добра» із Великих мали змогу оздоровитися, гарно відпочити й отримати позитивні емоції, зустріти нових друзів, поринути в світ сюрпризів...**

організували цікавинки. Дітвора насолоджувалась екскурсією на кораблях по озеру Веленце, споглядаючи чудові пейзажі, плавала на байдарках, здобуваючи корисні навички правильно тримати весла та працювати в команді, купувалась, грала в ігри, згуртували читальні історії із «Книги Добра». А ввечері в дружньому колі співали українські пісні й таборовий гімн «Творімо добро разом».

змогу зіграти в захоплюючу гру. Хлопці та дівчата, поринувши в минуле, відтворили імпровізований бій між угорцями і татарами. І в їхньому варіанті битви перемогла дружба та згуртованість.

Для того, щоб зрозуміти країну, її «душу», варто заглянути в минуле, в періоди, коли вона зароджувалась. Тому для дітей організували екскурсію до музею мінізакмів Угорщини, який увійшов до Книги рекордів Гіннеса і розташований у стародавньому містечку Дині.

Родзинкою відпочинку стало відвідування Будапешту — однієї із найкрасивіших столиць світу. Тут запитали про найдавніших і найкращих в Європі. Згодом побували на площі Героїв і відвідали будівлю угорського

парламенту, розташовану на березі Дунаю, насолодились пишним внутрішнім оздобленням.

Ми дуже раді, що дітям з Великих Бірок пощастило разом з дітьми із різних куточків України відпочити на вах, дружній компанії друзів і вожатих, набути досвіду та привезти величезний багаж неймовірних спогадів!

Щиро дякуємо усім за підтримку та організацію, а саме: уряду Угорщини і Державному самоврядуванню українців в Угорщині, Посольству Угорщини в Україні, а також усім, хто допомагав і неазбуку відпочинку! Творімо добро разом!

Ольга Урманець.

Воловник Оксана

Радик Костянтин

Баран Оля

Зотова Анастасія

І хоча діти відпочивали у різний час і в різних групах, проте їхні спогади однаково насичені, яскраві і радісні! Сім днів пролетіли, як одна мить. Щодня для дітей

Дитинство — це сміх, постійний рух та пригоди, а програма відпочинку відповідала саме таким критеріям. Цікавою була екскурсія до фортеці, де діти мали

Рідний край

Постане ще одна духовна святиня у селі Кип'ячка

«Село не минає, тому що черпає свою силу із цілючих джерел і купається у сяйві Пресвятої Богородиці», — написав у своїй книзі про рідне село Кип'ячка краєзнавець Борис Щавурський.

На живій джерельній воді постало у XVI столітті й нині стоїть невелике галицьке село Кип'ячка. Його назва походить від слів «киплячий», «кип'яти», засвідчує тим самим, що пов'язана із джерелами, яких так дружно б'ють, що, здається, наче киплять. Сюди здавна ходять люди з навколишніх сіл, приїжджають із обласного центру. Зображення джерела як символу неперепитності, життя і чистоти є на гербі Кип'ячки. Це наше джерело — це наш першовитоки. У час, коли масово пересихають джерела і міліють криниці, видається Божою благодаттю потужний живильний струмінь джерельної води, що б'є при в'їзді до села у глибоку яру.

Леся-Надія Чорнописька та працівники управління водного господарства ОДА встановлюють знак якості води.

«Село не має починатися з яру», — сказав якесь жителю Кип'ячки Ярослав Станчак. Тому, порадились та отримавши відповідні дозволи, тут вирішили створити духовно-екологічний комплекс. Сюди входить, зокрема, потічок із цілющою водою. Ярослав Станчак та

Володимир Полісвят вимурували тут арку. Левко Зазуляк з любов'ю обсаджує деревами джерело і всю Кип'ячку. Нещодавно тут було встановлено фігуру Божої Матері, щоб встановити приїжджувати до джерела, мав можливість помолитися до нашої Небесної Заступниці.

Нині тут продовжуються роботи щодо облаштування комплексу екологічного пам'ятника, природи «Джерело Божої любові», який, поряд із пам'ятками давнини, стане ще однією духовною святинею цього села.

Галина ЮРСА.

Місцевий фермер Андрій Наконечний і жителі села Іван Бартиш, Сергій Марисей, Роман Бойко, Ярослав та Іван Чорнопиські монтують фігурку Матері Божої напередодні свята Успіння Пресвятої Богородиці.

Шана

Пам'яті краєзнавця з Настасова

Коли робиш щось для людей, не чекай відразу похвали. Люди зазвичай оцінюють твій вклад через десятиліття після твоєї смерті. Щось подібне, мабуть, станеться і з добром Б.І.Пиндуса. 9 вересня йому виповнилося 67. Та він покинув земний світ 10 листопада 2016 року.

Народився Богдан Іванович у Настасові у 1944 році. Поїхав з рідного села у 1961-му, відтоді завжди цікавився його новинами, допомагав їм порадами, неодноразово жертвував кошти на храм, а деякі статті публікував під псевдонімом Богдан Настасівський.

Здобувши економічну освіту, трудовий шлях присвятив діяльності на різних посадах у Гусятинському районному, Тернопільському, Тернопільському обласному фінансовому управлінні. Останні роки перед пенсією працював у податкових органах м. Львова.

Вийшовши на заслужений відпочинок, Богдан Іванович значну частину вільного часу присвятив краєзнавчим дослідженням. У загальноукраїнському масштабі він відомий як член редакційної ради журналу «Тернопіль», член редколегії 4-томного Тернопільського енциклопедичного словника, автор численних публікацій у щорічниках «Тернопілля» (1995–1999), «Львівщина-96» (єдиний від нашої області) і газетах «Вільне життя», «Свобода», «Русалка Дністрова». Б. І. Пиндус першим дослідив зв'язки Михайла Грушевського та його сім'ї з Тернопільщиною, невідомі факти з життя Насті Лісовської (Роксолани); видав збірку віршів першого на

посаді бурмістра Тернополя українця Володимира Лучаковського (Лучаковського), відшукав його мовителі. Автор численних приповідок і прислів'їв, Богдан Пиндус є одним із укладачів «Великої книжки» (Тернопіль, 1995), краєзнавця (1998) та Національної спілки журналістів (1999) України.

Б. Пиндус (зліва) із другом М.Ониськівим

Справою його життя і лебедіною піснею стала книга «Настасів і настасівчани», над якою жертвовно працював від початку 1990-х, однак, на жаль, не дочекався її виходу — вона побачила світ у 2018 році. За словами її редактора, Михайла Ониськіва, це — найгрунтовніше дослідження історії села, яке йому будь-коли довелось читати.

Сподіваюся, що земляки, якщо не тепер, то хоч через покоління, осмислять й оцінять внесок Богдана Івановича Пиндуса у дослідження малочисельної батьківщини і рідному Настасові.

Ігор МИКОЛІВ, член НСЖУ.
с. Настасів.

РЕКЛАМА
ОГОЛОШЕННЯ

БУДІВНИЦТВО, РЕМОНТ

Демонтаж та порізка конструкцій з металу ☎0672204157

Надаємо послуги з копання колодязів

☎0672114040

Послуги з ремонту вантажних автомобілів ☎0672114040

Якісне вкладання бруківки і плитки власною технікою, проведення підготовчих робіт ☎0672114040

МЕБЛІ

Шафи-купе, безкоштовний замір, ☎434714, 0674878484, 0958752424

Крісла. Виготовлення та ремонт

☎0977219177, 525521

Індивідуальні та фабричні меблі, безкоштовна доставка по Західній Україні, ☎0987939176

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Куплю ВРХ, коней, телят, а також корів на утримання ☎0973732491

Продам гуртом та вроздріб саджанці та живці високопродуктивної чорної смородини.

Надаємо консультацію щодо посадки.

☎0973944257

Терміново продаємо діynu корову після шостого телятка ☎0675839340

Продам лікувальне козине молоко. Ціна за домовленістю. с. Великий Глибочок

☎972909087

ОХОРОННИКИ (м. Київ)

З/п — від 11 тис. грн. Житло.

☎0997078467, 0673434145

ПРОДАМ

Продам автомобіль "Волга" ГАЗ 31029, сірий колір, газ / бензин або на запчастини ☎983347447

ВВАЖАТИ НЕДІЙСИМ

Втрачене посвідчення учасника війни, видане на ім'я Ковальської Євгенії Іванівни, вважати недійсним.

Втрачене посвідчення учасника бойових дій, серія АБ №008503, видане 01.09.2017 р. на ім'я Сметанко Каті Володимирівни, вважати недійсним.

Оголошення

Петриківська сільська рада має намір провести громадські слухання містобудівної документації «Детальний план території О.В. Бевз О.М., Колтунок О.В. для індивідуального придбання земельної ділянки для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд, площею 0,0194 га, 0,0165 га, 0,0165 га, 0,0165 га, 0,0164 га, 0,0164 га, 0,0164 га, 0,0175 га (кадастрові номери 6125286700:02:001:3184, 6125286700:02:001:3183, 6125286700:02:001:3185, 6125286700:02:001:3186, 6125286700:02:001:3187, 6125286700:02:001:3188, 6125286700:02:001:3189, 6125286700:02:001:3190) у с. Петриків Тернопільського району Тернопільської області».

Громадські слухання відбудуться 15 жовтня 2019 року о 17 год. у приміщенні сільської ради с. Петриків. Протокол та зауваження до містобудівної документації подають до Петриківської сільської ради з 9 до 16 год. за адресою: с. Петриків, вул. Шептицького, 118-А.

Великогаївська сільська рада повідомляє, що 20 вересня 2019 року о 10 год. будуть проведені роботи із закріплення межових знаків між земельною ділянкою в натурі (на місцевості) для будівництва і обслуговування закладів культури (клуб села Застінка) за адресою: Тернопільський район, с. Застінка, вул. Шевченка, 25а.

Телефон для довідок 49-32-75.

Великогаївська сільська рада проводить громадське обговорення містобудівної документації «Детальний план території для будівництва індивідуального житлового будинку, господарських будівель і споруд в с. Великі Гаї Тернопільського району Тернопільської області» (земельна ділянка гр. Угрин В.М.).

Громадське слухання відбудеться 7.10.2019 року об 11 год. у приміщенні Великогаївської сільської ради за адресою: Тернопільська обл., Тернопільський р-н, с. Великі Гаї, вул. Галицька, 47.

Петриківська сільська рада запрошує на вакантне місце електрика (0,5 ставки). Інформацію про умови працевлаштування можна отримати за тел. 49-56-65 або за адресою: с. Петриків, вул. Шептицького, 118-А, 47720, Петриківська сільська рада.

Настасівська сільська рада оголошує конкурс на визначення виконавця послуг вивезення твердих побутових відходів на території Настасівської сільської об'єднаної територіальної громади Тернопільської області. Документи приймають протягом 30 днів з дня опублікування за адресою: с.Настасів, вул.Центральна, 303. Тел.: 49-80-19, 49-80-85.

Мишковицька сільська рада проводить громадське обговорення містобудівної документації «Детальний план території земельної ділянки гр. Архітка Галини Іванівни, площею 0,1840 га, для будівництва житлового будинку, господарських будівель та споруд (кадастровий номер 6125285400:02:001:0411) на вул. Івана Франка, с. Мишківці Тернопільського району Тернопільської області».

Громадське слухання відбудуться 13.10.2019 о 12 год. в приміщенні Мишковицької сільської ради.

Реклама і оголошення в нашій газеті

528830, 097 7947546

Ціни дійсні з 8.11.2017р.

Мінімальне оголошення — 2 рядки, до 70 символів

5 грн
або купон

Кожен додатковий рядок

+2 грн

Виділення напівжирним шрифтом

+5 грн

Оголошення в рамці — 3 рядки, до 100 символів

20 грн

Оголошення в рамці — 5 рядків, до 150 символів

30 грн

На темному фоні

+10 грн

1 позиція у бізнесовому довіднику (2 рядки)

35 грн

Кожен додатковий рядок

+5 грн

Будинок-дача біля Тернополя, 2 пов., жилий, 0,06 га, 28500. ☎0968509583
Мотоблоки нові (потужністю від 4 до 15 к. с.), трактори (від 12 к. с.), мото-трактори, двигуни різних потужностей, навісне обладнання. Гарантія, з/ч, безкоштовна доставка. ☎0985989484, 493000, www.tractor_c.com.ua
Пшеницю, ячмінь насіннєвий першої репродукції. ☎0973171523, 0974400604, 0686067067

Комп'ютерна діагностика автомобілів, усунення помилок, чистка форсунок. ☎0974351918

Лікування на бджолиних вуликах, бджолоужалення, інгаляція, пилкок, перга, прополіс, мед, воскова міль, с. Чернелів-Руський. ☎0679455186

КЛАСИЧНІ МЕБЛІ ВІД ВИРОБНИКА
вул. С. Бандери, 47 (м-н «Київ»)

0673542064

Діє система знижок, залежно від площі та кількості виходів

Блочна реклама:

1 см² на 1 сторінці 8 грн1 см² на кольорових сторінках 6 грн1 см² на чорнобілих сторінках 3 грн

Оцінка майна

майнових прав та бізнесу експертна грошова оцінка землі

067 783 73 59

Мінімальна мертв'я бджола 49x49 мм (24 см²) на чорнобілій сторінці 72 грн

Вітаємо!

Колектив та виконавчий комітет Миропільської сільської ради щиро-сердечно вітає з 60-річним ювілеєм **Василя Степановича ДЗЮБЕНКА**.

Для Вас — щонайкращі наші слова:
Бажаєм здоров'я многая літ,
Хай довгим і сонячним буде Ваш вік,
Хай злагода буде, хай буде любов,
Хай тисячу раз повторяться знов
Хороші, святкові і пам'ятні дні,
Хай сонце всміхається Вам у житті.

Колеги та друзі щиро вітають з днем народження **Олександра Ігоровича ПОХИЛОГО**.

Хай доля буде ласкава і щира!
Хай добуль буде ласкава і щира!
Щоб ніколи не знали Ви втоми!
Хай мир і злагода будуть у домі,
Хай Господь дарує надію й тепло
На довгі літа, на щастя й добро!

Колектив Тернопільської районної державної адміністрації щиро вітає з днем народження начальника відділу взаємодії з правоохоронними органами, оборонної і мобілізаційної роботи апарату РДА **Василя Володимировича ЗАГОРОДНЮКА**.

Прийміть найкращі наші побажання,
Яскравих квітів незабутній цвіт,
Нехай це добре, щире привітання
Звучить для Вас ще сотню літ.
Хай над Вами небо буде завжди чистим,
Радісно — на серці, повно — на столі.
Щоб були завжди Ви дужі та здорові,
А душею й серцем вічно молоді!

Колектив Тернопільської районної державної адміністрації щиро вітає з 40-річчям завідувача сектору опіки і піклування служби у справах дітей РДА **Лідію Петрівну ГАЙДУ**.

Бажаєм щастя і достатку,
Ясного неба і тепла,
В житті Вам злагоди й порядку,
Щоб доля світлою була.
В роботі — успіхів, везіння,
У справах — вічного горіння!
Від душі любові Вам бажаєм
І хай Вам Господь Бог допомагає.

Колектив Тернопільської районної державної адміністрації щиро вітає з 40-річчям завідувача сектору опіки і піклування служби у справах дітей РДА **Лідію Петрівну ГАЙДУ**.

Бажаєм щастя і достатку,
Ясного неба і тепла,
В житті Вам злагоди й порядку,
Щоб доля світлою була.
В роботі — успіхів, везіння,
У справах — вічного горіння!
Від душі любові Вам бажаєм
І хай Вам Господь Бог допомагає.

Педагогічний колектив Великоберезовицької ЗОШ І-ІІІ ступенів щиро вітає з ювілеєм вчителя початкових класів **Олександром Романівну МЯГКОУ**.

Летять літа, мов бистрі води,
І не вернути їх назад.
А нам не вірити ще сьогодні,
Що Вам уже — 55.
Хай нових днів ще буде безліч,
Без ліку щастя і пісень,
Прийміть вітання найщиріші
В цей світлий ювілейний день.
Здоров'я, щастя зичим не на рік
На все життя бажаєм його щиро.
Щоб радісним і довгим був Ваш вік
З добром, любов'ю, спокоєм і миром.

Колектив КНП Тернопільської районної ради «Тернопільський районний центр первинної медико-санітарної допомоги» щиро вітає з днем народження лаборанта АЗПСМ с. Настасів **Тетяну Володимирівну БАБ'ЯК**.

Щастя, радості, добра,
Здоров'я, успіхів, тепла,
Благополуччя та достатку,
Щоб справи всі були в порядку.
Хай посміхається життя
Та буде кращим майбуття!

Іменинники КНП Тернопільської районної ради «Тернопільська центральна районна лікарня» — сестра медична стаціонару **Мар'яна Василівна ВАЩЕНКО**, молодша медична сестра **Марія Іванівна ЗАРЕМБА**, сестра медичка **Юлія Володимирівна ЛОТОЦЬКА**.

Бажаємо здоров'я, сонця у зеніті,
Любові, доброти і щастя повен дім,
Хай у серці розкошує літо
І соняхом квітне золотом.
Нехай Господь завжди у поміч буде,
А Мати Божа береже від зла.
Бажаєм вам здоров'я, щастя й сили,
Радості земної і тепла.

Колектив КЗ «Білецька ЗОШ І-ІІ ступенів імені Соломії Крушельницької» щиро вітає з днем народження вчителя початкових класів **Тамару Петрівну ПАНАСЮК**.

В святковий день
Прийміть вітання
Та найщиріші побажання:
Здоров'я, щастя та добра,
Наснаги, успіхів, тепла,
І повсякденно, повсякчас
Хай буде все у вас заразд!

Працівники відділу культури Тернопільської РДА, району організація профспілки працівників культури щиро вітають з днем народження бухгалтера відділу культури **Марію Василівну ВІДДУХ**.

Хочемо побажати всіх земних благ, якими Всевишній може нагородити жінку: здоров'я та краси, щастя і радості, взаємної любові і відданої дружби, людського тепла і внутрішньої гармонії, невичерпного терпіння і жаночої мудрості, неймовірних відчуттів душевного польоту і найпрекрасніших фантазій, творчого натхнення та благословення у всіх починаннях!

На довгий вік, на многі літа,
На шану від людей, тепло родинне,
Стелися, доле, крізь усе життя
Лише добром для доброї людини.

Щиро вітаємо з Днем народження завідувачку клубу с. Серединки **Любов Дмитрівну СОРОКУ**.

Бажаємо бути щасливою, коханою, життєрадісною. Нехай мрії здійснюються, нехай кожен день дарує щирі посмішки, улюблені квіти, яскраві барви натхнення та приємні зустрічі з близькими. Бажаємо здоров'я та здійснення добрих сподівань для щирою жіночого серця.

Здоров'я, щастя та добра,
Наснаги, успіхів, тепла,
І повсякденно, повсякчас
Хай буде все у Вас заразд!

З цього дня — працівники відділу культури РДА та району організації профспілки працівників культури.

Оголошення

Дорогі мешканці Тернопільського району! Запрошуємо вас на урочисту реєстрацію шлюбу в новий казковий зал для урочистих подій Тернопільського міськрайонного відділу ДРАЦС «Офіс щастя» за адресою: м. Тернопіль, вул. Мазепи, 1. Затишна атмосфера, сповнена коханням, лірична музика, яскрава церемонія одруження від професійних ведучих — це все для вас.

ПОНЕДІЛОК 16 ВЕРЕСНЯ

06.00 М/с «Тачки проти». 06.05 М/с «Вруміз». 06.30,07.00,08.00,09.00,09.25, 13.00,15.00,17.25,21.00,02.00, 05.25 Новини. 06.35,07.05,08.05,09.05 Доброго ранку, Країно!

ВІВТОРОК 17 ВЕРЕСНЯ

06.00 М/с «Тачки проти». 06.05 М/с «Вруміз». 06.30,07.00,08.00,09.00,09.25, 13.00,15.00,18.00,21.00,23.10, 02.00,05.20 Новини. 06.35,07.05,08.05,09.05 Доброго ранку, Країно!

СЕРЕДА 18 ВЕРЕСНЯ

06.00 М/с «Тачки проти». 06.05 М/с «Вруміз». 06.30,07.00,08.00,09.00,09.25, 13.00,15.00,18.00,21.00,23.10, 02.00,05.20 Новини. 06.35,07.05,08.05,09.05 Доброго ранку, Країно!

ЧЕТВЕР 19 ВЕРЕСНЯ

06.00 М/с «Тачки проти». 06.05 М/с «Вруміз». 06.30,07.00,08.00,09.00,09.25, 13.00,15.00,18.00,20.25,23.30, 02.00,05.25 Новини. 06.35,07.05,08.05,09.05 Доброго ранку, Країно!

П'ЯТНИЦЯ 20 ВЕРЕСНЯ

06.00 М/с «Тачки проти». 06.05 М/с «Вруміз». 06.30,07.00,08.00,09.00,09.25, 13.00,15.00,18.00,21.00,00.50, 05.05 Новини. 06.35,07.05,08.05,09.05 Доброго ранку, Країно!

СУБОТА 21 ВЕРЕСНЯ

06.00 М/с «Тачки проти». 06.05 М/с «Вруміз». 06.30,07.10,08.10,09.10 Доброго ранку, Країно!

НЕДІЛЯ 22 ВЕРЕСНЯ

06.00 М/с «Тачки проти». 06.05 М/с «Вруміз». 06.30,07.10,08.10,09.10 Доброго ранку, Країно!

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1». 07.00,08.00,09.00,12.00, 16.45,19.30,05.20 «ТСН».

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1». 07.00,08.00,09.00,12.00, 16.45,19.30,05.20 «ТСН».

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1». 07.00,08.00,09.00,12.00, 16.45,19.30,05.20 «ТСН».

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1». 07.00,08.00,09.00,12.00, 16.45,19.30,05.20 «ТСН».

1+1

06.30,07.10,08.10,09.10 Сніданок з «1+1». 07.00,08.00,09.00,12.00, 16.45,19.30,05.20 «ТСН».

1+1

06.20,04.10 М/ф. 06.45 «Гроші». 08.00 «Сніданок. Вихідний».

1+1

06.20 М/ф. 06.45 «Українські сенсації». 08.00 «Сніданок. Вихідний».

ІНТЕР

07.00,08.00,09.00,12.00,17.40 Новини. 07.10,08.10 «Ранок з Інтером».

ІНТЕР

07.00,08.00,09.00,12.00,17.40 Новини. 07.10,08.10,09.20 «Ранок з Інтером».

ІНТЕР

07.00,08.00,09.00,12.00,17.40 Новини. 07.10,08.10,09.20 «Ранок з Інтером».

ІНТЕР

07.00,08.00,09.00,12.00,17.40 Новини. 07.10,08.10,09.20 «Ранок з Інтером».

ІНТЕР

07.00,08.00,09.00,12.00,17.40 Новини. 07.10,08.10,09.20 «Ранок з Інтером».

ІНТЕР

07.00,08.00,09.00,12.00,17.40 Новини. 07.10,08.10,09.20 «Ранок з Інтером».

ІНТЕР

06.10 Х/ф «Двоє під однією парасолькою».

ІСТV

06.35 Факти тижня. 08.45 Факти. Ранок. 09.15,19.20 Надзвичайні новини з К.Стогнієм.

ІСТV

06.30 Ранок у великому місті. 08.45 Факти. Ранок. 09.15,19.20 Надзвичайні новини з К.Стогнієм.

ІСТV

06.30 Ранок у великому місті. 08.45 Факти. Ранок. 09.15,19.20 Надзвичайні новини з К.Стогнієм.

ІСТV

06.30 Ранок у великому місті. 08.45 Факти. Ранок. 09.15,19.20 Надзвичайні новини з К.Стогнієм.

ІСТV

06.30 Ранок у великому місті. 08.45 Факти. Ранок. 09.15,19.20 Надзвичайні новини з К.Стогнієм.

ІСТV

06.05 Особливості національної роботи. 07.05 Антисомбі. Дайджест.

ІСТV

06.05 Секретний фронт. 07.00 Антисомбі. Дайджест.

СТБ

06.35 Т/с «Коли ми вдома». 11.35 МастерШеф. 14.15,19.00,22.45 Хата на тата.

СТБ

06.30 Т/с «Коли ми вдома». 12.30 МастерШеф. 15.20 Хата на тата.

СТБ

06.55 Т/с «Коли ми вдома». 11.55 МастерШеф. 14.35 Хата на тата.

СТБ

06.55 Т/с «Коли ми вдома». 11.55 МастерШеф. 14.35 Хата на тата.

СТБ

06.50 Т/с «Коли ми вдома». 12.55,19.00,22.45 МастерШеф. 15.20 Хата на тата.

СТБ

06.55 Т/с «Коли ми вдома». 12.55,19.00,22.45 Хата на тата.

СТБ

07.00,12.00 Хата на тата. 09.00 Прокінься з Ектором!

НТН

06.00,13.25,17.45,03.10 «Випадковий свідок». 06.10 Х/ф «Воледа великий».

НТН

06.40 Х/ф «Заграва». 08.30 «Ранковий Свідок». 09.00 Х/ф «34-й швидкий».

НТН

06.45 Х/ф «Тупий». 08.40 «Ранковий Свідок». 09.00 Х/ф «Прощальна гастроль».

НТН

06.50 Х/ф «Дорога на Січ». 08.30 «Ранковий Свідок». 09.00 Х/ф «Постріл у спину».

НТН

07.05 Х/ф «Тримайся, козаче!» 08.30 «Ранковий Свідок».

НТН

05.55 Т/с «Коли ми вдома». 06.35,09.25 Хата на тата.

НТН

06.50 «Страх у твоєму домі». 10.25 Х/ф «Міміно».

ТЕТ

06.00 ТЕТ Мультиранок. 10.05 Х/ф «Казка про того, хто ходив страху вчитися».

ТЕТ

06.00 ТЕТ Мультиранок. 10.05 Х/ф «Шестеро весь світ обійдуть».

ТЕТ

06.00 ТЕТ Мультиранок. 09.15 Х/ф «Рання пташка 2».

ТЕТ

06.00 ТЕТ Мультиранок. 10.05 Х/ф «Три пера».

ТЕТ

06.00 ТЕТ Мультиранок. 09.45 Х/ф «Принци повітря».

ТЕТ

06.00 ТЕТ Мультиранок. 11.45 Х/ф «Казка про того, хто ходив страху вчитися».

ТЕТ

09.00,10.00,11.00,12.00,13.00, 14.00,15.00,16.00,17.45,20.45 «Репортер». Новини.

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною. 07.00,08.00,09.00,15.00,19.00, 23.00 Сьогодні.

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною. 07.00,08.00,09.00,15.00,19.00, 23.00 Сьогодні.

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною. 07.00,08.00,09.00,15.00,19.00, 23.00 Сьогодні.

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною. 07.00,08.00,09.00,15.00,19.00, 23.00 Сьогодні.

УКРАЇНА

06.30,07.10,08.15 Ранок з Україною. 07.00,08.00,09.00,15.00,19.00, 23.00 Сьогодні.

УКРАЇНА

07.00,05.00,19.00 Сьогодні. 07.30,04.40 Зоряний шлях.

УКРАЇНА

06.30 Сьогодні. 07.30,05.45 Зоряний шлях. 09.00 Т/с «Невипадкові зустрічі».

Творчість наших читачів

Осінь жінка

Усім дівчаткам, яким ледь-ледь 50, присвячується...

У її волоссі заплуталася павутина бабиного літа, а час неблаганно підмалює зморшки, додаючи чи то якогось

шарму, чи то суму, обдаровуючи радістю і печаллю водночас... Її краса — витончена, достигла і довершена. Ця жінка вмє цінувати й оцінювати, вона грєє і заморожує, дразнить і заспокоює, будить і заколисує.

Жінка-осінь зіткана з серпанку мрій і пронизана сонцем... Її погляд струменить теплом, манить і відштовхує, надихає і спопеляє. Вона зіткана з прозорих росяних ранків і прохолодних вечорів, зі смутку і радості, з попелу і болю, зі злетів і падінь, успіхів і розчарувань. Її душа свіжа, як морський бриз, і зболена, як розпечена пустеля.

Осінь жінка — це суміш запахів осіннього поля, айстр і жоржин, гіркуватого полину і чорнобривців, солоду груш і яблук... А ще вона пахне шоколадом і ваніллю, затишком і спокоєм. Вона зіткана з сонячного проміння і місячного сйива, з хмаринки на чолі і глибокого неба в очах, з червоного вина і виноградного грона. Вона звучить тягучою мелодією блюзу або несамопитим танго, в ній відчувається журавлині пісні і сюржальні цвіркунів. Вона буває різної тональності і різного звучання, але завжди гармонійна, бо так звучить мелодія життя. Вона

схожа на келих із дорогоцінного тонкого кришталю, який переливається усіма барвами осені, коли на ньому спинається сонячний промінь.

Жінка-осінь — замріяна і задумана, кутики її губ усміхаються, але в очах — зажура і попіл, спалені мости, але нові дороги, бо є ще час.

Вона неперевершена у своїй зрілості. Таємнича у своїй непізнаності. Вона — та, що пізнала себе, пізнала таємницю, пізнала життя. Вона ішла від себе, щоб знайти себе.

Ольга БАС.

директор НВК «Великобіркєвська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів-гімназія ім. Степана Балея».

Цікаво знати

Трохи про щастя...

Коли в дитинстві бабуся казала: «Знаєш, а щастя... воно буває різне», я думала: «Ну що за дурниця! Щастя — це коли все ідеально, абсолютно все!»

І тільки через роки почала розуміти, що щастя не абсолютне, воно відносне.

Щастя — коли не болить.

Щастя — коли здорові діти.

Щастя — коли є кому розповісти свій сон.

Щастя — коли є про кого подумати на самоті.

Щастя — коли є кому подумати про тебе.

Щастя — коли є дім, в який хочеться повертатися.

Щастя — коли ти душі спокій.

Щастя — коли твої діти виконують гідними людьми.

Щастя — коли тобі телефонують просто так.

Щастя — коли ти прокинувся вранці.

Щастя — це просто відсутність нещастя.

Щастя... Його насправді так багато, а ми всі його чекаємо і чекаємо, не знаючи, що воно буває різне...

Будьте здорові!

Лавровий лист лікує 17 хвороб

Лавровий лист — король спецій. За дивовижні властивості та здатність надати вишуканого смаку будь-якій страві «лаврик» люблять кулінари всього світу.

До того ж ця чудова спеція має потенціал лікарської трави. Вона є джерелом вітамінів А, С, В і РР, містить селен і марганець, магній і фосфор, калій, кальцій, мідь, а також дубильні речовини, харчові волокна, органічні кислоти й ефірні олії. Завдяки цим речовинам лавровий лист:

- є потужним антисептиком;
- славиться відхаркувальною дією;
- володіє протигрибковим впливом на шкіру і слизові;
- підвищує імунітет;
- запобігає авітамінозу;
- усуває больовий синдром у суглобах і м'язях;
- звільняє від судом і тремору кінцівок;
- очищає організм, виводячи з крові токсини, шлаки і солі важких металів;
- розширює судини, знижуючи артеріальний тиск;
- здійснює кровоспинну і загоявальну дію;
- має сечогінний ефект і попереджує виникнення набряків;
- налагоджує перетравлення їжі та нормалізує випорожнення кишечника;
- покращує апетит і підвищує настрій;
- в нормує сон і діє як заспокійливий засіб;
- запобігає раку.

Рецепти народної медицини

1. Напруга і перевтома

Щоб розслабитися, заспокоїтися варто підпалити лавровий лист в кімнаті й протягом 15-20 хвилин вдихати його аромат. При цьому сонливості цей метод не спричиняє.

2. Кашель

Для цього необхідно вдихати аромат підпаленого листа (як і в рецепті вище). До речі, це допомагає й особам з хронічним бронхітом і астмою. Цим людям корисні розтирання грудей лавровою олією.

3. Травлення

Додавайте до своєї їжі цей продукт, і болі та здуття зникнуть, а стілець в нормується.

4. Серце і судини

Листя лаврового дерева багате надзвичайно корисною сполукою — кавовою кислотою, яка здатна очищувати стінки судин від налипання холестеринних бляшок. Щоб допомогти серцю, зміцнити судини, вберегтися від гіпертонії і розвитку атеросклерозу, хоча б один раз на день з'їдайте страву, у якій лавровий лист.

5. Запалення суглобів

У разі артриту чи артрозу слід нанести на хворі ділянки лаврову олію, і через 15-20 хвилин біль вщухне. Особливо корисний засіб особам з хронічними болями в суглобах. Ним вони можуть замінити нестероїдні протизапальні препарати.

6. Патології сечовивідних шляхів

Додайте до склянки молока 1 ч. л. подрібненого лаврового листа, розмішайте і випийте за один прийом. Приймайте такий засіб тричі на день, і вже через кілька днів інфекція відступить.

7. Ниркова недостатність

Подрібніть лавровий листу кавомолці, а потім 1 ч. л. порошку залийте 2 склянками води і прокип'ятіть на сильному вогні 10 хвилин. Настойте дві години, приймайте двічі на день по 1 ст. л.

8. Псоріаз

10 листочків помістіть у термос і залийте 500 мл закип'яченої води. Настойте протягом двох годин. Приймайте настій тричі на день перед кожним вживанням їжі по половині склянки.

9. Ячмінь

Залейте склянкою окропу три лаврових листочки, дайте суміші трохи охолонути і пийте її щогодини, заварюючи нове листя. За день необхідно випити 7-8 чашок напою. Ячмінь дозріє і зникне.

10. Цукровий діабет

10 листочків лавра заливаємо 3 склянками теплої кип'яченої води. Довівши до кипіння, відразу ж забираємо з вогню і даємо настоятися три-чотири години. Засіб приймаємо по 0,5 склянки (100 мл) тричі на день протягом тижня. Повторні курси лікування необхідно узгоджувати з лікарем. Корисно також додавати лавровий лист до улюблених страв.

11. Гайморит

10 листочків лавра залийте 1 л води. Прокип'ятіть протягом 5 хвилин, після чого зніміть з вогню і дишайте гарячими випарами, накинувши рушник на голову. Проводьте процедуру двічі на день. Після інгаляції з носових порожнин вийде гній.

12. Зубний біль

Подрібніть лист лавра. 2 ч. л. порошку залийте склянкою води. Доведіть до кипіння і варіть 5 хвилин. Теплим відваром полощіть рот кожні 15 хвилин, поки біль не вщухне.

13. Укуси комах

Необхідно розжувати свіжу лаврову зелень і, приклавши до місця укусу гедзя, овода, бджоли чи оси, забинтувати. Через годину проблема перестане вас турбувати.

14. Стоматит

Вранці і ввечері слід жувати свіже листя лавра.

15. Лупа

Змішайте олію лаврового дерева з такою ж кількістю підігрітої олії жожоба. Нанесіть суміш на шкіру голови, загорніть її махровим рушником і потримайте 40-60 хвилин. Також можете додавати крапельку лаврової олії до шампуню. За кілька тижнів від лупи не залишиться і сліду.

16. Гнійне запалення вуха

Цю недугу необхідно лікувати під суворим контролем лікарів, адже інфекція легко може дістатися і до мозку. Проте, якщо лікар дозволить, боротися з цією проблемою можна за допомогою такого рецепта: 10 листочків лавра залийте 200 мл гарячої води і настоюйте в термосі 5 годин. Охолоджений відвар закапуйте в хворе вухо по 2-3 краплі тричі на день або прикладайте компреси з цим засобом.

17. Грибок на ногах

10 листочків лавра покладіть у ванночку і залийте 500 мл окропу. Дайте трохи охолонути, а потім занурте у ванночку ноги і тримайте приблизно 20 хвилин. Проводьте такі процедури 3-4 рази на тиждень, і вже через 15 днів грибок повністю зникне.

Сад. Город

Як і коли обрізати виноград

Щорічне обрізування винограду восени — дуже важливий процес для отримання багатого врожаю наступного року.

Для початку потрібно визначитися, якої форми надати виноградному кущу: хи шпалерної, чи штабрової. Найчастіше наємо перевагу шпалерній формі (виноградна лоза росте горизонтально до землі), штаброву форму переважно використовують на плантаціях виноградників.

Як обрізати молодий виноград

Осіньне обрізування винограду потрібно робити після заморозків, коли з пагонів вже облетить листя. В цей час лоза припиняє дерев'яніти. Так, на зиму слід залишити лише ту частину, яка здерев'яніла до заморозків.

У жовтні слід сформувати плодову ланку, що складається з сучка заміщення та плодової стрілки. Почати огляд кожного рукава виноградного куща слід знизу.

1. Обрізка першого року. Залишаємо 3-4 бруньки на цьогорічній лозі.

2. Обрізка другого року. Залишаємо по 2 бруньки на цьогорічних лозах.

3. Обрізка третього року. Залишаємо по 4 бруньки на нових лозах.

4. Обрізка четвертого року. Залишаємо по 4 бруньки на цьогорічних лозах.

Цьогорічні лози (нові) - це лози, що виростили з весни до осені.

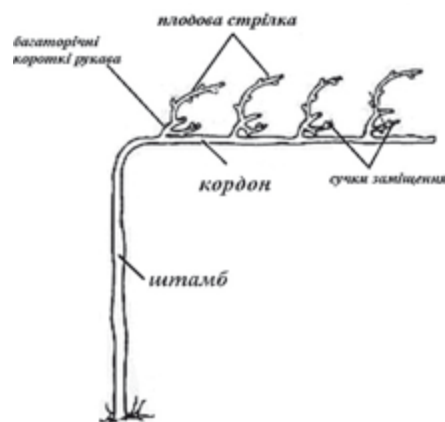
На висоті вище 80 см від ґрунту треба вибрати дві добре розвинуті цьогорічні лози, на цій гілці залишаємо 2-3 бруньки, в нас вийде сучок заміщення. Перший наступний за ним сильний пагін має розташовуватися з протилежного боку гілки, його обрізаємо так, щоб залишилося 4-5 бруньок. Так ми сформували плодову стрілку.

Кількість бруньок на плодової стрілці залежить від товщини лози, і від ваги гронів винограду.

Якщо діаметр лози 5 мм, залишаємо 4-5 бруньок, 6 мм — 5-6 бруньок, 10 мм — 11-12 бруньок.

Важливо звернути увагу на камбій (тканину рослини на лозах). Під корою він може мати темно-зелений або навіть сірий відтінок. Кору з такого камбію легко зняти. Якщо ж камбій має світло-зелений колір, кору з нього легко зняти не вийде. Тому потрібно обрізати до живого камбію.

3-2-3 пагонів, які ростуть з одного місця, найкраще залишити один (найбільш сильний), а решту вирізати. Так, на лозі попереднього року залишають 3-4 молодих, цьогорічних. Обрізати лозу винограду потрібно таким чином, щоб залишалася 2-3 см над живою брунькою.

Життя як воно є

Зруйновані долі

Алла рано залишилася вдовицею. Тож сама ростила трьох дітей, яких народила одне за одним. Трусила-ся над ними, навіть коли вже школу закінчували. Старшого сина так боялася відпускати на парубоцькі вечірки, що навіть до клубу його проводила.

Тільки за ним зачинялися двері, хапала хустку, накидала фу-файку – і гайда за своїм Микольцьом. Ховалася у темряві то за деревами, то за кущами...

Одного разу, сховавшись за конторою, довго вичікувала, коли ж її Микольцо прийде. І раптом побачила, що веде під ручку Марійку. Просту бідову дівчину з багатодітної сім'ї! Та ще й слабу!

– Сину, хіба дівок на селі нема? – вранці буркнула, коли заспаний син вийшов снідати. – Марійкою бідовою світ собі зав'яжеш.

– А ви звідки знаєте? – здивувався, бо ж тільки вчора перший раз вийшов додому.

– Донеслі, вчора додому. – У неї ж цукровий діабет. Ти хоч розумієш, що це таке? Дітей не може мати. А як і вродить, то слабі будуть, – таракотіла і не давала вставити бодай слово.

Скільки б потім не починала ту розмову, Микола спочатку відмахувався, а коли матирина наука діставала, то втівав з хати.

– Дурню, я ж тобі щастя хочу! – кричала навздогін.

Тільки Микола школу закінчив, як вже на осінь в армію забрали. І під образом у шалаші сиділа Марійка.

– Дивись, дивись, як твій син на Марійку поглядає... – від сумних думок, що точили душу, відволік сусідчин голос.

Глянула, і аж чорти стали серце шматувати. Очей з неї не зводить, виносся, і о Господи! – він її талію гладить, а вона його за руку тримає!

Пішов Микола в армію на два роки. Молилася, ставила свічки за здоров'я, щоб Бог вберіг її синочка.

Якось сусідка донесла, що її «невісточку» проводив додому якийсь миршавий хлопчина. Алла потрала руки: ото буде втіха! На радість наставила синові листи. Що Марійка вже витанцює у вас з хлопцями, один вже й додому її проводить. Звістка від сина не забарилася. «Заспокойтеся, мамо, моя Марійка ні з ким не гуляє, про це мені хлопці давно дали б знати. А проводив її двоюрідний брат, який у них гостював. І прошу вас, не мучте мене».

Скільки радості було, коли повернувся з армії! Та те щастя затьмарилось, коли сусіди переказали, що найперше побіг навпроти через ліс до Миколи перекинулася. А як тільки переступив рідний поріг, замість «добридень» заявив:

– А ось і я! Готуйтеся, мамо, бо завтра підемо зі сватами до Марійки.

На весіллі народ пив, їв, веселився, а в змарнілої, зчорнілої Алли в очах стояв невимовний сум.

– Усміхнися до людей, – шарпала сусідка. – І так всі знають, що ти її за невістку не хтіла.

– Брешуть люди, брешуть! Та й чом я не рада? То від клопотів втомилася.

Молоді жили в Алли, хоч у неї було ще двоє менших дітей. Хіба могла у ту бідову хатину до нужденних сватів сама відпустити? Чула за дверима їхньої спальні дзвінкий сміх – та панували любов і радість. Зі здивування помітила, як з кожним днем круглішав живіт у невістки: «Ти ба, хоч і слаба, а таки завагітніла». Та материне серце не тішилося: не матиме щастя її синочок, бо мусить, нещасний, копійку на будовах заробляти, наробиться – і падає змореним на ліжку. Усе, досить!

Стала гортати газету, де бачила оголошення про відьму. Якось сусідка казала, що возила до неї чоловікову сорочку – та ворожка відробила, і тепер чоловік до коханок не бігає. Вміє це, значить,

вміє зробити й інакше. Взяла телефон, записалася у чергу і у призначений день поїхала до Тернополя.

– Син нещасливий з невісткою. Відробіть, щоб вони не були разом. – Алла тасує його зачарувала. А він геть здурів.

Ворожка тасувала карти, щось шепотіла і нерешті проказала довгождане:

– Вони разом жити не будуть.

Алла не тямилася себе від щастя, коли їхала додому. А коли зайшла до хати, то почула у синовій кімнаті крик. Притулилася до зачинених дверей.

– Не пусти! Я з живом ледь ходжу, а тебе на бабів потягнуло?

– Відійди! Я хлопцям пообіцяв! – Микола штовхнув двері і вилетів у коридор.

Алла почула від нього перегар. Бачила, як завів машину. Материне серце, якби хотіло щастя дитині, забило б на сполох: за кермо п'яним не сідай! Мала б насварити, втихомирити, не пустити захмелілого сина. Та вона... раділа, що так швидко збувається ворожіння.

Серед ночі до хати грюкали й у вікна, й у двері.

– Вставайте! Микола розбився!

Що вже голосила мати на синовому похороні, цілувала його мертві руки, поправляла чуба на побитому обличчі. А вагітну Марійку, що весь час трималася за живота, відливали холодною водою.

Село думало, що свекруху і невістку поріднить горе, та ні – помилялися люди. Відразу після похорону Алла вигнала синову жінку з хати. І навіть коли вона народила дівчинку, на хрестини не пішла.

Залишилася у хаті з дочкою та сином. Таня вийшла заміж, із чоловіком перебралися до Алли. Вона бачила, як він пилинки здуває з її дочки, і це не тішило, а... дратувало.

– Тютя якась, – бурмотіла під ніс, але так, щоб почула Таня.

Одного разу теща розповідала сільські плітки, і раптом зять, не задумуючись, бажартав:

– Ну, нащо, пожа дует!

– Я тобі не баба, а ти мені не внучок, – з притиском відрубала. – Бач, який розумник знайшовся.

Відтоді вона шукала у зятеві лише погане. Між молодими все частіше зчинялися сварки. Одного дня зять не витримав тещиних докорів і покинув Таню.

Дочка ходила сумна, змарніла, Алла ж тішилася, що так швидко позбулася того придурка. Тані потрібний вчений хлопець, а не колгоспник, який два слова до купи не може скласти.

– Ну-ну, не плач, – втішала дочку. – Добре, що ти собі за ним життя не змарнувала. От побачиш, трапиться толковий. Ти ж не хто-небудь, а вчителька. Я ж тобі, доцю, добра хочу...

Але Таня так і не вийшла заміж. Бо Аллі жоден кавалер не догодив. Так і вікувала самотньо. Йшла на уроки, поверталася зі школи і сиділа вечорами біля мами.

Поки мати шукала добра для дочки, несподівано її найменшого сина обкрутила якась міська дівка, Алли й не зогледілася, що два місяці побила Степанку, як вірний песик, подався до міста.

Матір дратувало, що син з дружиною зовсім не приїжджа-

ли у село. Тому почала сама навідуватися. То м'яса привезе, то домашньої ковбаски, сметани, сиру. Невістка сухо дякувала за гостинці і намагалася шмигнути у кухню, залишивши чоловіка з матір'ю. Та одного разу через привідчинені двері почула, як стара поглядає на неї:

– О-о, глянь, скільки пилуки! – провела пальцем по столу і ткнула мало не під ніс Степанкові. – Нехлюя твоя жінка, хлопче. А дивися, які плями на ковдрі, дитина надзюрить, а вона й не випере. Чуло моє серце, що не від добра твоя женячка. Не спитався маминої поради. Я би підказала, щастя ж тобі хочу...

Та у цю мить в кімнату влетіла розлючена невістка. Хай старші діти терпіли те все, вона ж не буде! Не дозволить, щоб і в її сім'ю пхалася.

– Щоб я вас більше в нашій хаті не бачила! Добре чуєте? Знаю, що ви розбили сім'ю синові і дочці, по ворожках бігаєте. Геть з квартири!

– І ти, сину, мовчиш? – здивовано запитала тремтячим голосом. – Твоя жінка менше паскудивано, а ти нуні розпустив.

– Мамо, самі винні, – спромігся вимовити Степанко і відвернувся до вікна.

В автобусі Алла плакалася жінці, яка сиділа поряд, розповідала про невдачливі діти. Правда, змовчала про ворожку, проте, як чіплялася до зять, як чорнила, а ще жодного разу не звіддала вчуну, дочку старшого сина. Бачила її здалеку, але гордість не дозволила підійти до дитини, пригостити цукеркою...

«Усе, тре їхати в Італію, там медички ого-го як потрібні!» – вирішила.

Минуло ще десять років. Алла гарувала на заробітках, усі гроші передавала в сім'ю. Лише у шістьдесят п'ять зрозуміла, що гроші втрачала до дочки. Правда, змовчала про ворожку, проте, як чіплялася до зять, як чорнила, а ще жодного разу не звіддала вчуну, дочку старшого сина. Бачила її здалеку, але гордість не дозволила підійти до дитини, пригостити цукеркою...

«Усе, тре їхати в Італію, там медички ого-го як потрібні!» – вирішила.

Минуло ще десять років. Алла гарувала на заробітках, усі гроші передавала в сім'ю. Лише у шістьдесят п'ять зрозуміла, що гроші втрачала до дочки. Правда, змовчала про ворожку, проте, як чіплялася до зять, як чорнила, а ще жодного разу не звіддала вчуну, дочку старшого сина. Бачила її здалеку, але гордість не дозволила підійти до дитини, пригостити цукеркою...

«Усе, тре їхати в Італію, там медички ого-го як потрібні!» – вирішила.

Двері відчинила Аня з малим на руках і спантеличено подивилася на гостю. Раптом у незнайомій жінці впізнала свою бабу, з якою ніколи не розмовляла, а бачила, коли випадково зустрічала її в магазині чи біля медпункту. І баба, помітивши її, завжди відвертала голову. А тут її принесло! Стоїть, посміхається, простягає руки до дитини...

– Чого вам треба? – різко запитала.

– Ось, прийшла провідати, гроші принесла, – Алла стала тичцяти євро.

– Не треба мені ваших грошей. Забирайтеся! Ворожили моїй мамі, хочете й мені зло зробити?! Не буде цього! Щоб я вас більше ніколи не бачила!

Пленталася Алла сільською дорогою, ватяні ноги геть не слухалися, шляху за гіркими слізьми не бачила...

Юлія ШЕВЧУК.

Виховна година для дорослих

Навчаємо дитину не засмучуватися через помилки

Із раннього віку дитячий мозок має потребу з'ясувати, як влаштований світ. Це — умова виживання. У цьому дітям допомагає вроджена цікавість, оскільки саме вона визначає поведінку. Під час дослідження навколишнього світу в мозку створюються нейронні зв'язки. Накопичення нового досвіду розширює їх. Картина світу дитини доповнюється новими деталями.

Нейронні зв'язки перебудовуються, коли дитина припускається до помилки (робить неправильні прогнози, ґрунтуючись на наявній інформації). Внаслідок цього зв'язок між передбаченням ситуацій і наявним досвідом стає більш точним. Усе це відбувається несвідомо.

Помилки — потужний інструмент навчання і розвитку

Дитина засмучується, коли, оволодіваючи новими навичками, наприклад, розгадувати головоломки або малювати геометричні фігури, робить це неправильно. Допоможіть їй зрозуміти, що в помилках немає нічого поганого і з часом вона краще виконуватиме ту чи іншу дію, що невдачі дають змогу переглянути її неточні уявлення про світ, які, якщо не внести в них

корективи, можуть завадити у майбутньому.

Якщо дитина не боїтиметься помилок, вона навчиться мислити нестандартно, формуватиме ширший погляд на світ. Слід допомогти їй усвідомити, що помилки можуть бути стимулом для розвитку її мозку і завдяки цьому вона ставатиме впевненішою, наполегливішою і більш творчою під час вирішення тих чи інших завдань або проблем.

Дозволяйте дитині помилки, досліджуючи довкілля, оскільки це зміцнює нейронні зв'язки, необхідні для навчання, допомагає формувати мозок. Не дозволяючи помилятися, батьки піддають дитину ризику невдач у подальшому житті. А заохочуючи мислити не за шаблоном, самостійно приймати рішення, робити вибір і виправляти власні помилки, сприяють розвитку творчості й гнучкості її мислення.

Як позбавити дитину страху перед помилками

1. Розкажіть про випадки зі свого дитинства, коли ви відчува-

ли збентеження або злість через власні помилки. Можливо, вам хотілося звинуватити когось або приховати невдачі. Поясніть, що і вам буває важко визнавати свої помилки й потрібно більше часу, щоб зрозуміти щось складне.

Мотивуйте дитину розмовувати про помилки, допущені нею раніше, про свої почуття із цього приводу. Запитайте, як би вона вчинила, якщо знову потрапила в таку ж ситуацію.

2. Нагадуйте дитині про те, скільки зусиль вона доклала, щоб виправити допущені помилки, особливо, намагаючись оволодіти новою навичкою. Наприклад, скажіть: «Пам'ятаєш, як ти вчився грати у футбол? У тебе іноді не виходило, але ти не здавався». Або: «Пам'ятаєш, як ти вчився грати на гітарі? Спочатку тобі було важко вивчити навіть граєш акордні, а тепер ти ладно граєш складні мелодії». Допоможіть дитині згадати, що докладені зусилля завжди вели до того, що вона розвивалася й здійснювала менше помилок.

3. Наводьте приклади того, що великі люди допускали помилки, перш ніж досягли успіху. Історія знає безліч таких випадків. А винахідник Томас Едісон говорив: «Я ніколи не помилявся. Я просто придумав 10 000 ідей, які не працювали».

Відомий американський баскетболіст Майкл Джордан казав: «За свою спортивну кар'єру я промахнувся 9 000 разів і програв більше 300 ігор. 26 разів мені довіряли зробити вирішальний кидок, а я не зміг поцілитися. Я знавав невдачі за невдачею, і саме це привело мене до успіху».

Таких прикладів безліч. Обговорюйте їх з дитиною.

Крок за кроком навчаючись приймати помилки й докласти зусиль, щоб їх виправити, дитина поступово бачитиме в невдачах змогу вдосконалити свої навички, ефектніше даватиме раду проблемам, спокійніше приймає критику. Такі навички надалі допоможуть їй розширити її уявлення про світ.

Все буде смачно

Салати з баклажанів на зиму: прості рецепти приготування

Консервовані салати з баклажанів – ідеальне доповнення до будь-якого гарніру. Взимку, коли так бракує свіжих овочів і фруктів, такі страви особливо смачують. Пропонуємо три рецепти салатів із баклажанів. Оберіть варіант, який вам більше до смаку, та обов'язково приготуйте!

Салат із баклажанів і базиліку

Інгредієнти: баклажани (середні або маленькі) – 2 кг, цибуля – 7-8 шт., часник – 5-6 зубків на банку, базилік зелений свіжий (можна замінити петрушкою, кінзою або ж чебрецем) – 1 пучок (тільки листя), чорний перець горошком – 15-20 шт., сіль – 2 ст. ложки для маринаду (також сіль для посипання баклажанів), цукор – 6 ст. ложки, оцет (9%) – 1,5 склянки, вода – 2 склянки, олія для смаження.

Приготування. Баклажани очистіть від шкірки, наріжте кружальцями завтовшки 1 см, пересипте сіллю і залиште на 20-25 хвилин. Потім помийте їх під проточною водою, дойте сток рідини. Цибулю наріжте великими кільцями, часник почистіть, різати не треба.

У простерилізовані банки, залишивши до верху близько 2 см, викладіть шарами: баклажани, цибулю, кілька зубків часнику, чорний перець горошком і 3-4 листочки базиліку (або гілочку іншої зелені), знову баклажани і так далі.

В емальованій каструлі змішайте воду, оцет, сіль і цукор. Доведіть до кипіння і відразу залийте салат, почекайте, поки маринад

заповнить усі проміжки, за необхідності долейте ще. Закатайте. Зберігайте в темному прохолодному місці.

Багатошаровий салат із баклажанами

Інгредієнти для салату: баклажани (середні або маленькі) – 4 шт., кабачки (маленькі) – 4 шт., цибуля – 4 шт., помідори (великі) – 4 шт., перець болгарський (великий) – 4 шт., часник – 10-12 зубків, сіль за смаком, олія для смаження овочів.

Інгредієнти для маринаду: оцет (9%) – 1 склянка, вода – 0,5 літра, чорний перець горошком – 10 шт., сіль – 1 ст. ложка, цукор – 4 ст. ложки.

Приготування. Баклажани, кабачки і помідори наріжте кружальцями завтовшки близько 1 см, цибулю – великими кільцями, перець очистіть від насіння і розріжте на смужки. Кожен вид овочів окремо (на різній сковорідках) швидко обсмажте на сильному вогні. Перець, кабачки і баклажани трохи посоліть.

У стерилізовані банки викладайте овочі шарами, на кожен шар вичавлюйте через прес трохи часнику. В каструлі з'єднайте воду, оцет, чорний перець го-

рошком, сіль і цукор, доведіть до кипіння, проваріть 2-3 хвилини і залийте маринадом салат. Закатайте і зберігайте в прохолодному місці.

Салат із баклажанів у цибулево-томатному соусі

Інгредієнти: баклажани (середні або маленькі) – 2 кг, цибуля – 500 г, помідори – 1 кг, борошно – за панірування, сіль, чорний мелений перець – за смаком, олія для смаження.

Приготування. Баклажани наріжте кружальцями завтовшки 0,5 см, пересипте сіллю і залиште на 30 хвилин. Потім відгніть сік, промийте під проточною водою, дайте стекти рідині, в борошні й обсмажте на олії до золотистого кольору.

Цибулю наріжте півкільцями і тушкуйте на олії 5-7 хвилин. За цей час обдайте окропом помідори, зніміть з них шкірку і поріжте маленькими шматочками. Додайте їх до цибулі, приправте сіллю і готуйте, поки овочева маса не стане однорідною.

У стерилізовані банки викладіть шарами баклажани і соус, накрийте кришками, стерилізуйте протягом 20 хвилин і закатайте. Зберігайте в темному і прохолодному місці.

Перевірені рецепти

Заправка для борщу

Інгредієнти: на 8 півлітрових банок: 1,5 кг капусти; 1,5 кг буряку; 500 г моркви; 500 г помідорів; 500 г цибулі; 500 г червоного болгарського перцю (за бажанням); 2 столові ложки солі; 100 г цукру; 500 мл рослинної олії; 2 столові ложки оцтової есенції (70%).

Приготування. Тонко наріжте капусту, буряк і моркву нагріть на грубій тертці. Наріжте помідори, цибулю і перець подрібненими шматочками. Викарпуйте надрібнені овочі у велику каструлю. Додайте сіль, цукор і олію та ретельно перемішайте.

Поставте каструлю на середній вогонь і доведіть до кипіння. Додайте оцтову есенцію і готуйте, помішуючи, ще 7 хвилин. Розкладіть гарячу заправку у стерилізовані банки. Ретельно закрийте банки кришками, накрийте теплою тканиною, наприклад, рушником. Коли банки повністю охолонуть, перенесіть їх в темне прохолодне місце.

Як використовувати готову заправку для борщу

У каструлю з киплячою водою чи м'ясним бульйоном викладіть картоплю. Відваріть її майже до готовності.

Тоді додайте заправку, перемішайте і варіть не більше 5 хвилин. Додайте в борщ сіль та перець.

Рецептом поділилася Оксана БЕРЧУК.

Дитячий майданчик

Коли засинають зорі

Удосвіта вийшов Петрусь із татом надвір.

Тато їхав у поле на роботу й пообіцяв узяти його з собою.

Небо вже посвітлішало, на сході зайнялася рожева смуга. Петрусь задивився на зорі. Вони мерехтіли на проясненому небі. Петрусеві здавалося, що хтось гасить їх одну за одною.

Ось на небі лишилась одна-однісінька зірка. Петрусь і просить:

— Татку, хай наш кінь Буланко ступає тихо-тихо...

— Чому? — дивується татко.

— Я хочу побачити мить, коли зірка гасне...

— Добре, тільки дивись пильно-пильно... бо мить та дуже коротка, — мовить тато. Він спинив коня. Петрусь сидів непорушно, широко розплющивши очі.

Він боявся кліпнути, боявся опустити повіки.

От зірка вже ледве-ледве блимає, мов світлячок на узліссі перед сходом сонця.

«Буду дивитись, очей не зімкну ні на мить, і зірка ніколи не згасне», — думає Петрусь, і серце радісно тремить у його грудях.

Та яка не стреманься... опустив повіки. Ледве-ледве... То була така малесенька мить! Менша від макового зернятка, менша від росинки на бджолиній лапці.

Та коли відкрив повіки, зірки вже не було...

— Я знаю, тату, коли засинають зорі, — тихо прошепотів Петрусь.

— Коли? — питає тато.

— Як тільки закриваються повіки...

Василь СУХОМЛИНСЬКИЙ.

Загадки

Завітав до тітки-ночі,
Позіхнув, розплющив очі.
Всіх скликає на сніданок,
Прокидайтеся, вже...

(ранок)

Тихо-тихо підкрадалась,
До сусіда приглядалась.
Він помітив гостю враз,
Посірів і зовсім згас.

(Ніч і день)

Прийшов старець,
Розсипав перець.
Як почало світати —
Став його збирати.

(Місяць і зірки)

КОЛИСАНКА

Хто це з вечора до ранку
Грає зорям колисанку
Цілу ніч?

То вітрисько на горищі
В бузинуву дудку свище
Цілу ніч.

Тільки зорі не дримають,
З ним у піжмурки гуляють
Цілу ніч.

От якби ми не стомились,
То із ним би веселились
Цілу ніч.

Тамара КОЛОМІЄЦЬ.

Лабіринт

Знайди відмінності

